

medijski pejzaž srbije

ANALIZA
SADRŽAJA
NACIONALNIH
TELEVIZIJA

FONDACIJA
SLAVKO
ČURUVIJA
FOUNDATION

2. Gruz

2025

Impresum

Naslov:

Medijski pejzaž Srbije

Analiza sadržaja nacionalnih televizija

Beograd, oktobar 2025.

Autor:

Nikola Jović

Izdavač:

Slavko Ćuruvija fondacija

uz finansijsku podršku Balkanskog fonda za demokratiju, projekta Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Američkih Država, Vlade Norveške i Vlade Švajcarske.

G | M | F **Norway**

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Napomena: Ova publikacija realizovana je uz finansijsku podršku Vlade Norveške, Vlade Švajcarske i Balkanskog fonda za demokratiju, projekta Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Američkih Država. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Slavko Ćuruvija fondacije i ne odražava stavove Vlade Norveške, Vlade Švajcarske, Balkanskog fonda za demokratiju ili njihovih partnera.

Beograd, oktobar 2025.

Sadržaj

Sažetak	4
Uvod	5
Medijsko okruženje u Srbiji	5
Dozvole za emitovanje na nacionalnom nivou	6
Predmet i cilj analize	8
Metodologija monitoringa i analize sadržaja	8
TV Prva	11
Sažetak elaborata (2022)	11
Kvantitativna analiza sadržaja	12
Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata	16
Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Dosije NVO – efekat leptira“	17
TV Happy	29
Sažetak elaborata (2022)	29
Kvantitativna analiza sadržaja	30
Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata	33
Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Ćirilica“	35
TV PINK	42
Sažetak elaborata (2022)	42
Kvantitativna analiza sadržaja	43
Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata	46
Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Hit tvit“	48
TV B92	55
Sažetak elaborata (2022)	55
Kvantitativna analiza sadržaja	56
Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata	59
Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Fokus“	61
ZAKLJUČAK	67

Sažetak

Ovaj izveštaj integriše podatke iz kvantitativnog monitoringa i kritičke diskurzivne analize, sa ciljem da pruži celovitu sliku uređivačkih obrazaca i medijskih praksi na četiri nacionalne televizije u Srbiji: Pink, Happy, B92 i Prva. Kvantitativni deo analize obuhvatio je ukupno 999 emisija emitovanih tokom mesec dana (5. mart – 5. april 2025), uz celodnevno praćenje programa. Kvalitativni deo analize fokusirao se na analizu dominantnih diskurzivnih matrica u političkim emisijama poput „Ćirilice“, „Efekta leptira“, „Hit tvita“ i „Fokusa“. Izveštaj ukazuje na ozbiljno odstupanje od zakonom i elaboratima propisanih normi koje bi trebalo da regulišu rad televizija sa dozvolom za emitovanjem na nacionalnom nivou.

U poređenju između onoga što su televizije obećale u svojim programskim elaboratima i onoga što je utvrđeno monitoringom, identifikovana su brojna sistematska odstupanja. Televizija Pink, iako je u elaboratu najavila strateški zaokret ka kulturnom, obrazovnom i inkluzivnom sadržaju, u praksi gotovo sav svoj udarni program posvećuje rijaliti formatu, dok su edukativni i dečiji sadržaji ili potpuno izostali ili pozicionirani u termine sa niskom stopom gledanosti. TV Happy je u svom elaboratu deklarativno obećala tradicionalne vrednosti i društvenu odgovornost, ali emituje političko-ideološki dominantne formate sa marginalnom prisutnošću obrazovnog i kulturnog sadržaja, mahom u dekorativnim formama. Kada je reč o dečijem programu, TV Happy je za mesec dana emitovala tek jednu emisiju koja se može podvesti pod dečiji program. TV Prva, iako programski raznovrsnija u odnosu na druge komercijalne emitere, takođe nema dovoljno razvijene ni zastupljene obrazovne i kulturne sadržaje. Takvi programi su uglavnom kratkog trajanja, često pseudo karaktera i najčešće emitovani van termina visoke gledanosti. Većinu programske šeme čine informativno-zabavni i mešoviti formati, kojima se nastoji održati privid balansa između javnog interesa i komercijalne atraktivnosti. Monitoring TV B92 pokazuje da su kulturni i obrazovni sadržaji sistematski potisnuti i zanemareni, kako u količinskom tako i u simboličkom smislu. Monitoring ukazuje na kvantitativnu i simboličku marginalizaciju ovih sadržaja, gde dominiraju uvozne dečije emisije (crtani filmovi), dok su kulturni programi retki, emituju se van udarnih termina i često imaju formu koja samo nominalno ispunjava zahteve iz elaborata. Informativni program je oskudan i sa jasno postavljenim ideološkim okvirima.

Kvalitativne analize analiziranih emisija otkrivaju još dublji problem u vidu sistemske zloupotrebe televizijskog prostora u svrhu političke mobilizacije i propagande. U emisijama kao što su „Hit tvit“, „Fokus“, „Ćirilica“ i „Efekat leptira“ javni govor je strukturiran tako da delegitimizuje svaku kritičku misao, dehumanizuje na *ad hominem* nivou sve one koji ne propagiraju narativ vlasti i normalizuje represivne prakse. Diskurs je agresivno binaran (*mi ili oni*), tako što se sa jedne strane nalaze vlast, stabilnost i napredak koji obezbeđuju, dok se sa druge strane nalaze unutrašnji i spoljašnji neprijatelji koji generišu kaos i podrivaju državni poredak. Jezik koji se koristi u emisijama aktivno proizvodi moralnu paniku i opravdava institucionalno i vaninstitucionalno nasilje. Ove emisije ne predstavljaju prostor pluralističke debate, već služe za učvršćivanje hegemonističkog narativa vlasti.

U svetlu ovakvih nalaza, zaključak izveštaja sa pravom poziva na hitno preispitivanje validnosti postojećih dozvola za nacionalno emitovanje. S obzirom na ozbiljnost i kontinuitet kršenja obaveza iz programskih elaborata, postoje svi razlozi da se pokrene institucionalni postupak revizije statusa ovih televizija kao nosilaca javnog interesa. Održavanje njihove privilegovane pozicije u etru bez jasnih sankcija ne samo da urušava medijski pluralizam, već i doprinosi normalizaciji autoritarnih diskurzivnih obrazaca u srpskom društvu.

Uvod

Medijsko okruženje u Srbiji

U poslednjih deset i više godina, medijski pejzaž u Srbiji suočava se s dubokim normativnim i strukturnim promenama koje su značajno uticale na kvalitet i raznovrsnost televizijskog sadržaja. Jedan od ključnih trenutaka u tom procesu bilo je ukidanje obaveze za emitere da u svojim programima imaju minimalne procenete kulturnog, obrazovnog i dečijeg sadržaja, što je ranije bilo regulisano pravilnicima Regulatornog tela za elektronske medije (REM). U okviru javne rasprave o nekoliko pravilnika REM-a tokom aprila meseca 2024. godine, zainteresovana javnost skrenula je pažnju na problematične promene u Pravilniku o kriterijumima za izdavanje dozvole za pružanje medijske usluge. Prema tim odlukama, regulator je ukinuo obavezu emitera da petinu sadržaja posveti „kvalitetnom programu” (dečji, kulturno-umetnički, obrazovni i dokumentarni, dečiji sadržaji). Umesto toga, uveden je koncept „raznovrsnosti” kao zamena za „kvalitet”. Koncept raznovrsnosti je normativno neprecizan i kvantitativno neodređen, što otvara prostor za diskreciono tumačenje i potencijalno smanjenje društveno korisnog sadržaja u programskoj šemi. Ova promena regulative otvorila je prostor za komercijalizaciju i dodatnu političku instrumentalizaciju programskih šema, gde su zabavni, rijaliti i informativni formati postali dominantni, često na uštrb sadržaja od javnog interesa. Uklanjanjem kvantitativnih obaveza, emitovanje „kvalitetnog programa” postalo je stvar dobre volje emitera, a ne zakonska obaveza. Paralelno sa tim, REM je bio predmet brojnih kritika zbog nedostatka efikasne kontrole nad emiterima i neadekvatnog reagovanja na kršenja programskih, pravnih i etičkih standarda. Nakon masovnih protesta u maju 2023. godine, koji su usledili posle tragičnih masovnih ubistava u osnovnoj školi „Vladislav Ribnikar” i naseljima Dubona i Malo Orašje, a podstaknuti i široko rasprostranjenim uverenjem da REM godinama nije adekvatno reagovao na promociju nasilja u medijima, zahtevi za njegovom reformom postajali su sve snažniji.

Trenutni medijsko-institucionalni kontekst je takav da je Srbija bez funkcionalnog Saveta REM-a od novembra 2024. godine, s obzirom na to da članovima nije produžen mandat niti su imenovani novi. Odsustvo regulatornog tela duže od pola godine predstavlja ozbiljan institucionalni vakum, naročito u domenu kontrole rada elektronskih medija. U kontekstu medijske scene koja je opterećena političkim pritiscima, niskim profesionalnim standardima i učestalim kršenjem zakonskih obaveza od strane komercijalnih emitera, institucionalna pasivnost REM-a dodatno urušava poverenje u celokupan regulatorni okvir. Nedostatak nadzora u ovom periodu značio je i izostanak sankcionisanja teških povreda zakona i pravilnika, što otvara prostor za nesmetano i nekažnjeno širenje sadržaja koji su u suprotnosti s javnim interesom, profesionalnim normama, pravima i potrebama gledalaca. Funkcionisanje REM-a u punom kapacitetu, sa jasno definisanim obavezama i odgovornostima, preduslov je za zaštitu integriteta medijskog prostora i uspostavljanje osnovnih standarda odgovornog emitovanja. Studenti u blokadi su, nezadovoljni radom javnog servisa i netransparentnim procesom

izbora članova Saveta REM-a, tokom dve nedelje aprila 2025. godine blokirali zgradu Radio-televizije Srbije (RTS) zahtevajući raspisivanje novog konkursa. Odbor za kulturu i informisanje Narodne skupštine Republike Srbije doneo je 28. aprila 2025. godine odluku o pokretanju novog postupka za predlaganje kandidata za izbor članova Saveta REM-a. Time je prethodna odluka od 25. novembra 2024. godine, kojom je bio započet raniji konkursni proces, stavljena van snage.

U ovakvom kontekstu potpunog institucionalno vakuma, analiza sadržaja televizijskih programa dobija dodatnu važnost, jer pruža uvid u stvarne prakse emitera i omogućava identifikaciju nedoslednosti između deklarativnih ciljeva proklamovanih u elaboratima i stvarne programske ponude. Ona takođe otkriva kako se kroz medijski diskurs oblikuju društvene vrednosti, identiteti i odnosi moći, što je od suštinskog značaja za razumevanje uloge medija u društvu. Ovo je posebno važno kada se radi o televiziji kao mediju, jer se na osnovu dostupnih podataka¹ može zaključiti da televizija i dalje predstavlja dominantan izvor informacija i zabave za građane Srbije, uprkos sve većoj ulozi internet sadržaja i digitalnih platformi. Televizijski pejzaž izrazito je centralizovan i koncentriše se oko nekoliko ključnih aktera koji imaju najveći uticaj na formiranje javnog mnjenja, a koji svoju moć crpe iz bliskih odnosa sa državom/vladajućom partijom. Televizija u Srbiji ima gotovo nezamenjivu ulogu u svakodnevnom životu. Prosečan gledalac provodi više od pet sati dnevno uz televizijski program, što predstavlja najvišu prosečnu gledanost u Evropi. U Srbiji postoji više od 90 registrovanih televizijskih kanala, dok svega četiri ima nacionalnu frekvenciju. Ovi kanali (zajedno za RTS-om) apsorbiraju čak 70% ukupne publike. Ovakva koncentracija gledanosti jasno ukazuje na moć koju nacionalni emiteri imaju u oblikovanju medijske slike. Poslednjih godina, politički kontekst znatno je uticao na oblikovanje medijskog prostora. Prema organizaciji *Freedom House*, vladajuća Srpska napredna stranka sistematski narušava politička prava i građanske slobode, uključujući pritiske na nezavisne medije. Takav ambijent dovodi do sve prisutnije autocenzure i koncentracije medijskih sadržaja u skladu sa političkim interesima vladajućih struktura. Iako postoji široka paleta kanala i razvijena digitalna infrastruktura, realna moć nad sadržajem koncentrisana je u rukama nekoliko glavnih aktera, čime se ograničava raznovrsnost i dubina javnog diskursa.

Dozvole za emitovanje na nacionalnom nivou

Na osnovu integralne odluke REM-a iz 2022. godine, četiri nacionalne televizije (Pink, Happy, Prva i B92) dobile su pozitivnu ocenu za nastavak emitovanja na nacionalnom nivou, pri čemu je u objašnjenju odluke poseban akcenat stavljen na njihovu tehničku opremljenost, programske planove i organizacionu strukturu. Savet REM-a je u svojoj zvaničnoj odluci naveo da je „prilikom odlučivanja kojim će to podnosiocima izdati dozvole, Savet Regulatora uzeo u obzir sve činjenice koje bi uticale na ostvarivanje većeg kvaliteta i raznovrsnosti sadržaja i uporedno-kvalitativnom analizom ispunjenosti kriterijuma došao do zaključka da će podnosioci TV Pink, Nacionalna Happy TV, PRVA i TV B92 u većoj meri nego ostali podnosioci opravdati postojanje višestrukih benefita za gledaoce na području cele Republike, pre svega kroz objektivni i pravovremeni pristup u prenosu informacija, kroz sopstvenu produkciju programskih sadržaja kao dokaz ukupnih proizvodnih mogućnosti i raznovrsnost ponuđenih programskih žanrova na način da se zadovolje potrebe najšireg auditorijuma i ojača medijski pluralizam“ (REM 2022:83). Poseban značaj dat je planiranim sadržajima za manjinske i

¹ Navedeni podaci u ovom pasusu su preuzeti sa <https://www.bbc.com/news/world-europe-17912585>

osetljive grupe, kao i najavama transformacije popularnih formata, što ukazuje na formalnu težnju da se zadovolje društvene i kulturne potrebe šire javnosti. Televizija Pink ocenjena je kao najgledanija i tehnički opremljenija od drugih. REM je prihvatio uveravanja da će TV Pink u narednom periodu smanjiti udeo rijaliti sadržaja u udarnim terminima i pojačati emisije za osetljive grupe. U svojoj odluci, REM navodi da je kod dodeljivanja nacionalne frekvencije TV Happy posebno uzeto u obzir to što je emiter istakao nameru da se transformiše ka porodičnom i informativnom sadržaju, uz redefinisane/eliminisanje rijaliti programa i povećanje sopstvene produkcije. Prva televizija dobila je pozitivnu ocenu zahvaljujući stabilnoj produkciji, jakom igranom programu i planovima za dodatna ulaganja, dok je TV B92 prepoznata po programskoj raznovrsnosti, dugom istorijatu postojanja i fokusu na mlađu publiku i sadržaje koji nisu dovoljno zastupljeni na drugim televizijama. Iako u odluci REM-a stoji da su kod pojedinih emitera uočene određene slabosti, poput nedovoljne zastupljenosti dečijeg programa ili nižeg procenta sopstvene produkcije, svi ponuđeni planovi ocenjeni su kao zadovoljavajući i u skladu sa očekivanjima regulatora.

Međutim, poslednji dostupni izveštaj REM-a o ispunjavanju zakonskih i programskih obaveza komercijalnih emitera² objavljen je još 2021. godine i u njemu se konstatuje niz ozbiljnih kršenja obaveza propisanih Pravilnikom o minimumu programskih zahteva, koje REM, uprkos tome, ne uzima u obzir prilikom odlučivanja o dodeli dozvola za nacionalno emitovanje godinu dana kasnije.

- **TV B92:** Potpuno je izostao kulturno-umetnički program, što predstavlja nastavak prakse iz prethodnih godina (REM, 2021:24).
- **TV Pink:** Nisu emitovana tri od pet obaveznih žanrova: kulturno-umetnički, naučno-obrazovni i dečji program. Četvrti obavezni žanr, dokumentarni program, bio je prisutan sa svega 0,03% ukupnog emitovanog sadržaja, što je direktno kršenje obaveza propisanih Pravilnikom (REM, 2021:51).
- **TV Prva:** Tokom posmatranog perioda izostali su i kulturno-umetnički i naučno-obrazovni sadržaji, čime takođe nije ispunjena zakonom propisana struktura programa (REM, 2021:73).
- **TV Happy:** Nisu emitovani naučno-obrazovni, kulturno-umetnički, dečji program, kao ni sadržaji namenjeni maloletnicima. Dakle, izostala su tri od pet obaveznih žanrova što ne odgovara ni najavama iz Programskog elaborata, ni članu 11. Pravilnika (REM, 2021:95).

Kada je reč o broju procesuiranih kršenja Zakona o elektronskim medijima u 2020. godini, prednjači TV Pink sa 5309 slučajeva, zatim TV Happy sa 3343, TV Prva sa 1916, dok je najmanje zabeleženo kod TV B92 – 1861 prekršaj (str. 114). Ipak, uprkos praksi permanentnog kršenja obaveza koji proizilaze iz Pravilnika o minimumu programskih zahteva i kršenja Zakona i elektronskim medijima, REM je 2022. godine, televizijama Pink, Happy, Prva i B92 dao dozvolu za nastavak emitovanja na nacionalnom nivou.

² *Komercijalni pružaoci medijskih usluga – načini ispunjavanja zakonskih programskih obaveza. Izveštaj za 2020. godinu*, Regulatorno telo za elektronske medije, Služba za nadzor i analizu, Beograd 2021.

Predmet i cilj analize

Predmet ove analize je evaluacija televizijskog sadržaja na četiri nacionalne komercijalne televizije u Srbiji (B92, Prva, Happy i Pink) kroz dvostruki metodološki pristup: jednomesečni kvantitativno-kvalitativni monitoring i kritičku diskurzivnu analizu odabranih emisija. Monitoring obuhvata programe emitovane tokom celodnevnog rasporeda u periodu od mesec dana, sa fokusom na zastupljenost kulturno-umetničkih, naučno-obrazovnih, informativnih, dečijih, rijaliti programa i drugih relevantnih sadržaja (ono što se u elaboratu naziva „kvalitetan program“). Prema Pravilniku o minimalnim uslovima za pružanje medijske usluge i kriterijumima za odlučivanje u postupku izdavanja dozvole za pružanje medijske usluge („Službeni glasnik RS“, broj 46 od 13. maja 2016), pružalac opšte medijske usluge bio je u obavezi da u svom programu sadrži informativni, naučno-obrazovni, kulturno-umetnički, dokumentarni, kao i dečji program i program za maloletnike. Pored toga, propisana je bila i kvantitativna obaveza da tzv. kvalitetni programi (dečiji, kulturno-umetnički, naučno-obrazovni i dokumentarni) čine najmanje 20% ukupnog sadržaja. Međutim, novim Pravilnikom o uslovima i kriterijumima za izdavanje dozvole za pružanje medijske usluge („Službeni glasnik RS“, br. 43/2024), ta obaveza je ukinuta, dok su neke programske obaveze ipak zadržane. Naime, pružalac medijske usluge i dalje je dužan da emituje sadržaj u skladu sa programskim konceptom iz elaborata koji je sastavni deo dozvole, kao i da poštuje sve zakonske i podzakonske propise u vezi sa vrstom i kvalitetom programskog sadržaja.

U tom smislu, pružalac opšte medijske usluge u obavezi je da u okviru svog programa ponudi raznovrsne medijske sadržaje, od informativnog, dokumentarnog, naučno-obrazovnog i kulturno-umetničkog, preko zabavnog, rijaliti i dečijeg programa, do verskog, filmskog, muzičkog i sportskog. Bez obzira na to što je regulator formalno ukinuo kvotu od 20% kvalitetnog programa, televizije sa dozvolom za emitovanje na nacionalnom nivou i dalje su u obavezi da se pridržavaju elaborata na osnovu kojeg su dobile dozvolu, a u kojima su se same obavezale da će najmanje petinu sadržaja činiti upravo kvalitetni programi. Kako stoji u članu 8. novog pravilnika: „Pružalac medijske usluge dužan je da objavljuje program čiji je sadržaj u skladu sa programskim konceptom koji je izneo u programskom elaboratu koji je sastavni deo dozvole.“

Cilj analize je da uporedi stvarnu programsku ponudu sa deklarisanim ciljevima i planovima definisanim u elaboratima ovih televizija, kao i da analizira način na koji se kroz emitovani sadržaj oblikuju diskurzivne prakse, vrednosni obrasci i simboličke reprezentacije društvenih pojava, grupa i identiteta. Posebna pažnja posvećena je prisustvu i tretmanu kulturnog, obrazovnog i informativnog sadržaja, uključujući njegovu produkcijsku formu, ciljnu publiku, vremensko pozicioniranje i ideološki okvir u kojem se prezentuje. Na ovaj način, analiza ima za cilj da pruži uvid u konkretne programske prakse, da prepozna moguće raskorake između elaborata, regulativnih okvira i realnih sadržaja, kao i da ukaže na šire društvene i medijske implikacije aktuelne televizijske ponude u Srbiji.

Metodologija monitoringa i analize sadržaja

Analiza sadržaja četiri nacionalne komercijalne televizije (B92, Happy, Prva i Pink) sprovedena je korišćenjem kombinovanog metodološkog dizajna koji uključuje kvantitativni monitoring programskih šema i kritičku analizu diskursa izabranih emisija. Ovakav pristup omogućava celovit uvid u

strukturalne karakteristike televizijskog sadržaja, kao i u njegove ideološke, vrednosne i simboličke dimenzije.

Kvantitativna analiza

Obuhvat i trajanje

Kvantitativni deo analize realizovan je putem kontinuiranog opservacijskog monitoringa tokom 31 dana (5. mart – 5. april 2025. godine), uz pokrivenost od 24 časa dnevno za svaku od četiri posmatrane televizije. Monitoring je obuhvatio ukupno 999 programskih jedinica (emisija), raspodeljenih po kanalima na sledeći način:

- **TV B92** – 240 opservacija
- **TV Happy** – 298 opservacija
- **TV Prva** – 253 opservacije
- **TV Pink** – 208 opservacija

Analitički alat

Svi kvantitativni podaci prikupljeni su i obrađeni pomoću statističkog softvera SPSS.

Analizirane varijable

Analiza emitovanog sadržaja obuhvatila je sledeće ključne varijable:

- Broj emisija po žanru i danu
- Prosečno trajanje emisija u minutima
- Udeo pojedinačnih emisija i žanrova u ukupnom dnevnom i mesečnom programu (izražen procentualno u odnosu na 44.640 minuta mesečnog emitovanja)
- Tip sadržaja – podela na *pseudoformate* (npr. sadržaji koji su u programskoj šemi predstavljeni kao dokumentarni ili edukativni, a da to po svojoj formi i sadržaju nisu) i *autentične formate* (npr. autentični dokumentarni, obrazovni, kulturni programi)
- Poreklo produkcije – *domaća* ili *strana*
- Vremenska pozicija – *prime time* (udarni termini) ili van *prime time-a*
- Ciljna publika – podela na *decu*, *mlade*, *odrasle* i *porodicu*

Klasifikacija po tipu sadržaja (pseudo/autentični), ciljnoj publici i produkcijskom poreklu sprovedena je na osnovu analize sadržaja. Za emisije kulturno-obrazovnog karaktera, kao i one koje se odnose na dokumentaristiku, posebna pažnja posvećena je proceni njihove autentičnosti i dubinskog tretmana tema.

Kritička analiza diskursa

O metodološkom pristupu

Kritička analiza diskursa koristi se kao kvalitativna metoda za identifikaciju ideoloških struktura, reprezentacijskih obrazaca i društvenih odnosa moći koji se konstituišu kroz jezik i medijski narativ. Ova analiza ne fokusira se samo na ono što je rečeno, već i na način na koji je rečeno, ali i na to ko govori, o kome se govori, koje vrednosti se podrazumevaju ili favorizuju, a koje se isključuju. Analiza se u ovom izveštaju oslanja na medijski diskurs u kontekstu društvenih kriza i rascepa, političkog pozicioniranja i simboličke moći.

Izbor emisija i obim analize

Kritička diskurzivna analiza sprovedena je na nosećim političko-informativnim emisijama Happy, Prva, Pink i B92 koje su sadržale relevantan politički, identitetski ili društveni diskurs. Analiza je obuhvatila sledeće emisije:

- Happy - Ćirilica
- Prva - Efekat leptira
- Pink - Hit tvit
- B92 - Fokus

Emisije su selektovane prema sledećim kriterijumima:

- prisustvo izraženih političkih stavova, kulturnih reprezentacija, identitetskih narativa,
- frekvencija i doslednost u reprodukciji dominantnih ideologija,
- prisustvo implicitnih i eksplicitnih vrednosnih sudova i retoričkih strategija,
- učestalost kršenja novinarske etike i kodeksa.

TV Prva

Sažetak elaborata (2022)

Opšti podaci i programska orijentacija

Televizija Prva se u elaboratu pozicionirala kao komercijalni nacionalni emiter, sa fokusom na informisanje, zabavu i obrazovanje široke publike, sa porodicom kao fundamentalnom ciljnom grupom. U elaboratu se ističe fokusiranost na programe koji će biti namenjeni za „manjine, hendikepirane osobe i socijalno ugrožene osobe“. Naglašava se namera emitovanja programa iz sopstvene produkcije dnevnog informativnog, kolažnog i dokumentarnog sadržaja, kao i domaće produkcije igranog i zabavnog programa.

Televizija Prva u svom elaboratu ističe da ima tri cilja:

- da informiše
- da zabavi
- da unapredi društvene i estetske standarde

Priloženi elaborat posebno ističe da će se u budućem emitovanju televizija Prva „fokusrati na programe koji su do sada bili manje zastupljeni, kao što su naučno obrazovani i dečiji program“.

Programska struktura i žanrovska zastupljenost

Elaborat detaljno opisuje strukturu programskih celina, sa preciznim procentualnim udelom svakog programa u programskoj šemi.

Vrsta programa	Udeo
Informativni	22%
Serijski	21%
Filmski	12%
Zabavni	12%
Oglašavanje TV prodaja	11%
Dokumentarni	7%

Naučno obrazovni	3%
Muzički	3%
Kulturno-umetnički	2%
Program za maloletnike	2%
Sportski	1%
Rijaliti	1%

U samoj odluci Saveta REM-a ističe se deo koji je od posebnog interesa za ovu studiju, a to je odnos emitera prema kvalitetnom, odnosno kulturno-umetničkom, naučno-obrazovnom, dokumentarnom i dečijem programu:

„Dokumentarni program će se realizovati kroz već poznate serijale u formi snimljenih razgovora sa osobama iz javnog života, kao i niza serijala sa tematikom iz crne hronike. Dokumentarni program će još obuhvatati, kako navode, i dokumentarne filmove (na temu sveta prirode, istorije i očuvanja životne sredine). Naučno-obrazovni program biće realizovan kroz edukativne emisije namenjene mlađoj populaciji. Obiman zabavni program realizovaće se kroz mnoštvo zabavnih emisija različitih formata – kvizova, tok šoua, humorističkih, takmičarskih i talanat emisija. Rijaliti programi obuhvataće formate koji se bave uređenjem životnog prostora ili takmičarskim karakterom u odmeravanju fizičke spremnosti. Kulturni program je planiran u rubrikama drugih emisija, ali će biti plasiran i kroz sedmičnu emisiju u formi intervjua priznatih umetnika iz različitih sfera kulturnog života. Igrani program (filmski i serijski) realizovaće se kroz žanrovski raznovrsna ostvarenja evropske i vanevropske produkcije. U okviru serijskog programa dominiraće serije domaće proizvodnje, a planirano je i emitovanje domaćih i regionalnih filmova. Sportski program će u vidu izveštaja i intervjua biti zastupljen kroz odvojene segmente u okviru dnevnih emisija. Planirani muzički program realizovaće se kroz muzičke emisije, muzičke spotove i koncerte. Dečiji program obuhvataće programe namenjene svim uzrastima (od najmlađih do adolescenata) – filmove za decu, dugometražne animirane filmove, kao i nekoliko posebnih dečijih emisija“ (REM 2022:49).

Kvantitativna analiza sadržaja

U okviru monitoringa i analize sadržaja TV Prva, poseban fokus stavljen je na emisije koje u svojoj formi i prema tematskom okviru pokrivaju oblasti svakodnevnog informisanja, nauke, obrazovanja, kulture, umetnosti, zabave, dokumentaristike, kao i programa za decu i mlade. Monitoring je, između ostalih, obuhvatio sledeće emisije koje su prepoznate kao relevantne za posmatrane kategorije:

- „Jutro“, centralna jutarnja emisija TV Prva, predstavljena je kao format sa raznovrsnim sadržajem koji obuhvata aktuelne vesti, novosti iz društveno-političkog i kulturnog života, raznovrsne životne teme, razgovore sa gostima, vremensku prognozu, kao i zabavni segment u kojem gostuju najpoznatije zvezde iz zemlje i regiona.

- **„150 minuta“**, dnevni magazin koji kombinuje *infotainment* pristup sa kulturnim segmentima (spoj aktuelnih vesti, zanimljivosti iz sveta poznatih, životnih tema o zdravlju, ishrani, lepoti, roditeljstvu, kulturi).
- **Informativne emisije**, osnovni informativni blokovi.
- **„Lagalice“**, zabavni program sa edukativnim elementima za decu, usmeren ka aktivaciji znanja i misaonih veština kroz kviz formu.
- **„Galileo“** i **„Izazovi avanturu“**, naučno-popularne i edukativne emisije koje imaju za cilj da afirmišu radoznalost, eksperiment, prirodne nauke i logiku.
- **„Prva uživo“**, emisija sa aktuelnim društvenim i političkim sadržajem.

U ukupnom emitovanom vremenu tokom mesec dana, rezultati monitoringa pokazuju da su na TV Prva najzastupljeniji informativni i kolažno-mešoviti sadržaji, koji zajedno čine preko 26% mesečne programske šeme. Informativne emisije su se emitovale 108 puta, sa prosečnim trajanjem od oko 34 minuta, što dovodi do ukupnog učešća od 8,24%. Posebno značajne su kolažne emisije mešovitog karaktera, koje sa svega 34 emitovanja zauzimaju čak 18,72% ukupnog vremena, što ukazuje na urednički model koji koristi duge formate sa kombinovanim temama (informacija, zabava, društvene priče). Dečiji program zastupljen je sa 30 emisija, prosečnog trajanja od oko 28 minuta, i zauzima 1,87% ukupne realizacije. To je jedan od najvidljivijih segmenata u domenu obrazovno-zabavnog sadržaja, sa značajnim brojem emisija, ali neznatnim vremenskim udelom. Naučno-obrazovne emisije koje dominantno imaju sadržaj popularne nauke prisutne su sa svega sedam epizoda, koje u proseku traju nešto manje od 40 minuta, što ih čini specifičnom, ali kvantitativno značajno manje zastupljenom kategorijom (0,6%). Dokumentarni program beleži pet emisija, prosečnog trajanja od 31 minuta, i učestvuje sa 0,34%, dok su kulturno-umetničke emisije kratke (u proseku osam minuta), i zabeleženo ih je 24, što je ukupna zastupljenost od samo 0,44% mesečne realizacije.

	Broj emisija	Prosečno vreme trajanja u minutima	% u ukupnoj realizaciji programa
Naučna-obrazovni	7	38:29	0,60%
Dokumentarni	5	30:60	0,34%
Dečiji	30	28:17	1,87%
Kulturno-umetnički	24	8:21	0,44%
Informativni	108	34:06	8,24%
Kolažni (mešoviti)	34	247:55	18,72%

U pogledu produkcionog modela, naučno-obrazovni i dokumentarni sadržaji su u potpunosti rezultat autentične produkcije, što govori o kapacitetu televizije Prva da razvija sadržaje sa edukativnom i društveno relevantnom orijentacijom. Dečiji program je u većoj meri prava produkcija (70%), ali sa prisutnim segmentima pseudoprograma (30%), što je najčešće zastupljeno u kolažnim i kraćim informativno-zabavnim formama. Posebno zanimljiv je slučaj kulturno-umetničkih emisija, gde čak 75% sadržaja čine pseudoprogrami, dok samo četvrtina pripada autentičnim emisijama. Ovaj odnos svedoči o relativno ograničenom ulaganju u razvoj originalnog kulturnog programa, uz češće oslanjanje na fragmentarne forme u vidu gostovanja ljudi iz kulturnog i umetničkog života.

	Pseudo	Autentični
Naučna-obrazovni	/	(7) 100%
Dokumentarni	/	(5) 100%
Dečiji	(9) 30%	(21) 70%
Kulturno-umetnički	(18) 75%	(6) 25%

Analiza ciljne publike ukazuje na jasno profilisanu uredničku strategiju TV Prva, u kojoj se sadržaji pažljivo usmeravaju ka specifičnim demografskim grupama. Dečiji program je u potpunosti namenjen deci, sa svih 30 emisija jasno usmerenih na najmlađu publiku. Naučno-obrazovne emisije dominantno su pozicionirane kao porodični sadržaj (85,7%), dok manji deo targetira odrasle gledaoce (14,3%). Dokumentarni programi su u celosti orijentisani ka porodičnoj publici, čime se dodatno potvrđuje namera da se teme od šireg društvenog značaja predstave u formatu dostupnom svim generacijama. Kulturno-umetnički sadržaji imaju najširu ciljnu rasprostranjenost, iako najviše emisija cilja mlade (33,3%) i odrasle (29,2%), značajan procenat je usmeren i ka deci (16,7%) i porodici (20,8%). Ova raznovrsna raspodela pokazuje da se kulturni sadržaji kreiraju u formi koja odgovara širem spektru gledalaca, često kroz kolažne i tematski raznovrsne formate koji omogućavaju lakšu integraciju u svakodnevni program.

	Deca	Mladi	Odrasli	Porodica
Naučno-obrazovni	/	/	(1) 14,3%	(6) 85,7%
Dokumentarni	/	/	/	(5) 100%
Dečiji	(30) 100%	/	/	/
Kulturno-umetnički	(4) 16,7%	(8) 33,3%	(7) 29,2%	(5) 20,8%
Kolažni (mešoviti)	/	/	(34) 100%	/

Svi analizirani sadržaji, bez izuzetka, pripadaju domaćoj produkciji. To uključuje i dokumentarne, obrazovne, kulturne i dečije formate. Ovakva uređivačka orijentacija ukazuje na postojanje strateške odluke da se promovišu lokalni identiteti, sadržaji i autori, što je posebno važno u kontekstu kulturno-obrazovne funkcije televizije u javnoj sferi.

	Domaća	Strana
Naučno-obrazovni	100%	/
Dokumentarni	100%	/
Dečiji	100%	/
Kulturno-umetnički	100%	/
Kolažni (mešovita)	100%	/

Bez izuzetka, svi analizirani sadržaji emitovani su van *prime time* termina. To uključuje naučno-obrazovne emisije, dečije i kulturno-umetničke formate, kao i kolažno-mešovite emisije. Njihovo isključivo pozicioniranje izvan udarnih termina značajno utiče na domet i uticaj ovih sadržaja, jer se emitovanje u terminima smanjene gledanosti često prevodi u simboličku prisutnost bez stvarne gledanosti i društvenog uticaja.

	Van Prime time-a	Prime time
Naučno-obrazovni	100%	/
Dokumentarni	100%	/
Dečiji	100%	/
Kulturno-umetnički	100%	/
Kolažni (mešovita)	100%	/

Monitoring analiza ukazuje na to da TV Prva poseduje programsku raznolikost kroz zastupljenost različitih žanrova, od informativnih, edukativnih i kulturnih, do zabavnih i kolažnih sadržaja. Ipak, i pored prisustva obrazovnih i kulturnih emisija, njihova produkcijska forma, kvantitativna zastupljenost i vremensko emitovanje ukazuju na ograničen strateški domet. Kulturni i obrazovni sadržaji su mahom kratki, često pseudo karaktera, i emitovani van termina visoke gledanosti. Najveći deo programa strukturiran je oko informativno-zabavnih i mešovitih formata, čime se zadržava balans između funkcionalnog javnog sadržaja i tržišno atraktivnog programa. Televizija Prva se, stoga, pozicionira kao komercijalni medij sa segmentima kulturno-obrazovnog sadržaja, koji se prvenstveno ostvaruje kroz

tematske priloge, gostovanja i kolažne forme, uz ograničeno ulaganje u tematski i formalno samostalne edukativne produkcije.

Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata

Elaborat TV Prva ističe informisanje, zabavu i obrazovanje kao temeljne ciljeve, sa naglaskom na porodicu kao centralnu ciljnu grupu. Posebno je značajna najava da će se televizija „fokusrati na programe koji su do sada bili manje zastupljeni, kao što su naučno-obrazovni i dečiji programi“. Dodatno, u skladu s društvenom odgovornošću, elaborat uključuje sadržaje namenjene manjinama, osobama sa invaliditetom i socijalno ugroženim grupama. Najavljeni programski okvir, sa jakom domaćom produkcijom u informativnom, dokumentarnom i zabavnom formatu, oslikava ambiciju da se komercijalna priroda medija poveže s funkcijama javnog interesa.

Praksa emitovanja – strukturisana raznolikost sa ograničenim dometom

Monitoring pokazuje da TV Prva zaista sprovodi raznovrsnu programsku šemu, u kojoj su informativne emisije, kolažno-mešoviti formati i jutarnji magazini najzastupljeniji. Emisije poput „Jutro“ i „150 minuta“ kombinuju *infotainment* pristup sa edukativnim i kulturnim segmentima, dok programi poput „Galileo“, „Izazovi avanturu“ i „Lagalice“ zaista reflektuju prisustvo dečijeg, naučno-popularnog i obrazovnog sadržaja. Međutim, iako su žanrovi obrazovanja, kulture i dokumentaristike prisutni, njihova kvantitativna zastupljenost ostaje marginalna, a gotovo svi ti sadržaji emituju se van *prime time* termina, što smanjuje njihov domet i realni društveni uticaj. Kulturno-umetnički sadržaji su mahom pseudokaraktera i kratkog trajanja, često predstavljeni kroz priloge unutar većih emisija, što govori o nedostatku stabilnih, tematski zaokruženih formata.

Ciljna publika i uređivačka usmerenost

Monitoring potvrđuje da televizija Prva pažljivo targetira različite demografske grupe: deca su jasno obuhvaćena (100% dečijeg programa je za najmlađe), naučno-obrazovni i dokumentarni sadržaji namenjeni su porodici, a kulturni formati uključuju odrasle, mlade i decu. To odgovara deklarisanju posvećenosti porodici kao centralnoj ciljnoj grupi, ali i pokazuje širok tematski zahvat u dizajniranju sadržaja, makar u formi u kojoj se on trenutno ostvaruje.

Produkcija i struktura

Važna tačka korespondencije sa elaboratom jeste to što su svi analizirani sadržaji domaće produkcije. Ipak, značajan procenat kulturno-umetničkog sadržaja realizovan je kao pseudoprogram (75%), što

implicira ograničeno ulaganje u produkcijski zahtevne forme, kao i oslanjanje na fragmentarnost i kolažnost.

Zaključak

TV Prva u velikoj meri ispunjava deklarisanu programsku raznolikost, uključujući i sadržaje iz oblasti obrazovanja i kulture. Međutim, iako su ove tematske celine formalno prisutne u programskoj šemi, njihova zastupljenost, prosečno trajanje, forma prikazivanja i vremensko pozicioniranje ukazuju na ograničen strateški značaj. TV Prva sebe pozicionira kao komercijalnog emitera sa elementima kulturno-obrazovne misije, ali se ta misija u praksi uglavnom realizuje kroz fleksibilne i fragmentarne formate (tematske priloge, gostovanja i kolažne emisije) umesto kroz stabilne i jasno profilisane programske jedinice. Na taj način se narušava balans između javnog interesa i održavanja tržišne atraktivnosti, ali se istovremeno propušta prilika da obrazovno-kulturni sadržaji postanu važne tačke programskog identiteta.

Iako je u elaboratu TV Prva predvidela da čak 17% programa bude posvećeno žanrovima koji su prema tada važećem pravilniku činili tzv. „kvalitetan program“, u stvarnosti je tokom trajanja monitoringa emitovala svega 3,25% sadržaja iz tih kategorija. Takođe, ni za informativni program nije ispunjena zakonska obaveza o minimalno 10% udela u programskoj šemi, s obzirom na to da je on u monitoringu izmeren na 8,24%. Ovakav raskorak između preuzetih obaveza i realnog emitovanog sadržaja jasno ukazuje na nepoštovanje uslova dozvole, budući da su elaborati sastavni deo dozvola i da se od njihovih odredbi ne može odstupati bez formalne promene i novog postupka pred Regulatornim telom za elektronske medije.

Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Dosije NVO – efekat leptira“

Imajući u vidu višegodišnji kontinuitet pristrasnog, propagandnog i zakonski spornog izveštavanja komercijalnih televizija sa nacionalnom frekvencijom, što potvrđuju brojni izveštaji, među kojima i višemesečni monitoring Slavko Ćuruvija fondacije³, neophodno je analizirati konkretne primere kroz koje se takva uređivačka politika najbolje ogleda. Nedostatak pluralizma, odsustvo kritičkih tonova, dominacija jedne političke figure i partije, kao i sistemsko isključivanje opozicionih i nezavisnih glasova iz javnog diskursa, nisu samo rezultat uređivačkih odluka samih emitera, već i institucionalne pasivnosti REM-a, koje uporno izostaje sa reagovanjem u slučajevima grube povrede profesionalnih i zakonskih normi. U tom kontekstu, sledeća analiza konkretne informativne emisije služi kao paradigmatičan primer medijske prakse u kojoj su narušeni mnogi osnovni principi objektivnog, tačnog i uravnoteženog informisanja, kao i javnog interesa u demokratskom društvu.

Datum emitovanja: 7. mart 2025. godine

³ <https://www.slavkocuruvijafondacija.rs/wp-content/uploads/2024/12/scf-analiza-prva-godina-novog-zakona-o-elektronskim-medijima.pdf>

Televizija: TV Prva

Trajanje emisije: 47 minuta i 31 sekunda

Produkcija: Centar za društvenu stabilnost

Gosti i njihove afilijacije

- **Peter Sijarto** – ministar spoljnih poslova Mađarske
- **Gia Abashidze** – gruzijski politički analitičar
- **Milan Knežević** – predsednik Demokratske narodne partije Crne Gore
- **Arno Gujon** – direktor Kancelarije za javnu i kulturnu diplomatiju Republike Srbije
- **Erik Kalinjak** – poslanik Evropskog parlamenta iz Slovačke
- **Givi Mikanadze** – šef poslaničke grupe „Gruzijski san“
- **Marian Keri** – poslanik Narodne skupštine Slovačke
- **Filip Rodić** – novinar
- **Zoran Ćirjaković** – novinar i publicista
- **Vladimir Gajić** – advokat i predsednik Narodne stranke
- **Ana Brnabić** – predsednica Narodne skupštine Republike Srbije
- **Predrag Azdejković** – gej aktivista, pisac i novinar
- **Mario Spasić** – predstavnik NVO „Transparentnost“

Haos kao politička tehnologija

Od samog početka emisije uspostavlja se narativ koji sugerise postojanje „organizovanog haosa“ kao instrumenta za destabilizaciju države. Ove izjave oblikuju narativ o planskoj proizvodnji haosa kao strateškom oruđu za rušenje države (ne vlasti), pri čemu se nevladin sektor prikazuje ne kao deo civilnog društva, već kao parainstitucionalna mreža sa finansijskim i organizacionim kapacitetom za destabilizaciju. Upotrebom izraza poput „aktivacija spavača“ i „scenario haosa“ kreira se paranoična slika o tajnim operacijama koje se odvijaju iza demokratske fasade, sa ciljem da se društvo uvede u vanredno stanje ili neki vid političkog prevrata. Haos se ne prikazuje kao posledica društvenih nepravdi ili institucionalne disfunkcionalnosti, već kao dobro isplanirana operacija sa unapred definisanim ciljevima i ulogama, uključujući „nalogodavce“ i „izvršioce“, što aludira na unutrašnju izdaju i spoljnu komandu. Takav diskurs ima za cilj da podstakne osećaj egzistencijalne ugroženosti kod gledalaca i opravdava preventivne mere represije koje bi država eventualno sprovela. U ovom narativu, haos je metafora za instrumentalizovani projekat protiv nacionalnog poretka. Upotreba metafore „efekat

leptira“ služi kao legitimizujući okvir za tvrdnju da lokalni događaji (npr. protesti posle tragedije u Novom Sadu) mogu biti deo šireg geopolitičkog plana koji vodi ka državnom prevratu.

„U godinama koje su sledile sve do današnjeg dana, NVO sektor u Srbiji je izgradio čitavu mrežu koja je pre svega izražena kroz institucionalno delovanje kako bi u svakom trenutku mogao da aktivira svoje spavače i da po potrebi destabilizuje situaciju u Srbiji. Za sprovođenje ovako kompleksne situacije bilo je prvo neophodno stvoriti, odnosno kreirati scenario haosa u kojem bi najefikasnije mogao da se primeni prethodno definisani efekat leptira, odnosno upotrebljiva kontrola društvenog, političkog i institucionalnog haosa.“ – Narator

„Sledeći cilj ili zadatak je stvaranje društvenog, političkog i institucionalnog haosa, što bi predstavljalo uvod u vanredno stanje. Kako se ruši Srbija? Ko su nalogodavci, a ko izvršioci? Gde vodi trag novca? Koliko košta pepeo Srbije? Ko će se na kraju posipati sopstvenim pepelom?“ – Narator

Diskurs o NVO kao agentima stranih interesa

Jedan od najistaknutijih diskurzivnih obrazaca u emisiji jeste demonizacija nevladinog sektora. Nevladine organizacije (NVO) predstavljaju se kao „hobotnica“ koja funkcioniše kao produžena ruka stranih sila, često konkretizovanih kroz USAID, fond Džordža Soroša ili Evropsku uniju. U navedenim izjavama gradi se narativ u kojem se NVO predstavljaju kao strani agenti, a ne kao legitimni akteri civilnog društva. Ove organizacije sistematski se označavaju kao deo „kruga“ koji uključuje medije i političare, a svi su obeleženi da su finansirani od strane zapadnih fondova. Time se čitav spektar društvenih aktera, od novinara do aktivista, uvodi u logiku zaverе, gde svaki oblik kritike ili opozicije dobija pečat „plaćenika zaverenika“. Diskurs je strukturiran tako da delegitimizuje sve koji deluju izvan režimskog narativa, jer oni ne deluju iz unutrašnjeg uverenja ili političkih stavova, već kao izvođači naređenja stranih centara moći sa ciljem destabilizacije. Odbijanje da se „uđe u to kolo“ predstavlja se kao čin nacionalne čestitosti, dok se pristupanje tom sistemu označava kao izdaja.

Ovakva retorika proizvodi klimu moralne panike i političke paranoje, gde se svaka nezavisna inicijativa sumnjiči za podmuklu i subverzivnu delatnost, a celokupno civilno društvo svodi na instrumente geopolitike stranih centara moći. Time se ne samo kriminalizuje kritički diskurs, već i sugeriše da je politička lojalnost prema vlasti jedina garancija patriotizma, dok je svako odstupanje od toga znak potencijalne veleizdaje.

„Generalno kada razgovaramo o tim NVO, treba shvatiti da je to jedan krug, imate NVO koje se finansiraju preko USAID-a i drugih fondova, imate medije takođe koji se finansiraju na isti način, imate političare koji su deo istog kruga i kad prihvatite da uđete u to kolo, onda dobijate ogromnu podršku, medijsku podršku, političku podršku i novac. A kada ne prihvatite, kao što smo mi odbili da uđemo u to kolo zato što nismo hteli da sprovedemo njihovu agendu, onda ne samo da oni vama ne pomažu nego odmažu zato što vas crne u njihovim medijima, zato što vas napadaju preko svojih NVO i političara.“ – Arno Gujon

„Postoje određene NVO koje uistinu ne zastupaju ove ideje, vrednosti i interese i deluju nezavisno od vlade Republike Srbije, ali zato sprovode planove i ciljeve drugih, stranih vlada koje nastoje da destabilizuju Srbiju.“ – Narator

„Danas imamo i vidimo da u raznim zemljama te levo-liberalne NVO su spremne da obore demokratski izabrane vlasti zarad liberalnih vrednosti, znači oni su spremni da žrtvuju demokratiju u ime levo-liberalnih vrednosti.“ – Arno Gujon

„Za sprovođenje ovako kompleksne situacije bilo je prvo neophodno stvoriti, odnosno kreirati scenario haosa u kojem bi najefikasnije mogao da se primeni prethodno definisani efekat leptira, odnosno upotrebljiva kontrola društvenog, političkog i institucionalnog haosa. Zato je potrebno shvatiti metodološki princip odnosno uvezanost ove NVO hobotnice, te njihovih kanala komunikacije i finansiranja sa centrima moći, koji su trenutno na izdisaju usled novih geopolitičkih okolnosti u svetu koje su nastupile 20. januara 2025. godine. Ipak, pre toga neophodno je eksplicitno objasniti šta je NVO sektor.“ – Narator

Demonizacija neistomišljenika kroz istorijsku i kulturnu delegitimizaciju

U emisiji se oblikuje narativ demonizacije političkih i ideoloških neistomišljenika, pri čemu se čitavi slojevi društva, posebno intelektualne elite, prikazuju kao antisrpski orijentisani, otuđeni i duboko ideološki kompromitovani. Označavanje ovih grupa kao „autošovinističkih“, „dece komunizma“ i „druge Srbije“ služi da se delegitimizuju ne samo njihove pozicije i aktivnosti, već i njihov identitet i poreklo. Time se politička debata sprovodi ne kroz sučeljavanje argumenata, već kroz diskvalifikaciju čitavih društvenih grupa na osnovu njihove prošlosti i vrednosne orijentacije. Posebno problematično je to što se čak i iskrenost političkih stavova označava kao dokaz njihove opasnosti, jer nisu u pitanju samo „plaćenici“, već uvereni izdajnici, što dodatno pojačava percepciju njihove štetnosti.

Ovako konstruisan narativ uspostavlja opasnu binarnu opoziciju između „nas“ i „njih“, odnosno „prave“ i „lažne“ Srbije, u kojoj se politički i kulturni neistomišljenici predstavljaju kao ostaci totalitarnog, jugoslovenskog i antinacionalnog projekta. Svođenje kritičke elite na naslednike komunizma ima funkciju moralne delegitimizacije, jer im se osporava pravo da ravnopravno učestvuju u javnom životu. Takav diskurs briše granicu između političke analize i ideološke čistke, jer ne ostavlja prostor za razlike u mišljenju, već poziva na isključivanje onih koji se smatraju „unutrašnjim neprijateljima“. Demonizacija elita na ovaj način ne otvara prostor za dijalog, već ga sistematski guši kroz podozrenje, identitetsku stigmatu i diskurzivno nasilje.

„Naša autošovinistička, NVO ili kako god hoćete elita svoje jugoslovenstvo crpi odatle, ona je nažalost, u svojoj najvećoj meri, antisrpska.“ – Filip Rodić

„Ta elita koja potiče, ta deca dece komunizma, ovaj, to je vrlo uočljivo na svim nivoima i u univerzitetskom i u tom sektoru NVO-a ima te korene, ima taj...pa i autošovinizam, pitanje je da li bi mogao i koliko bi mogao da bude utemeljen time i da bude na neki način iskren. Ja bih rekao da tu u velikom broj slučajeva postoji iskrenost, da nije samo kako se u narodu često kaže plaćeništvo, da tu postoji velika doza iskrenosti, ne bi bio moguć bez te identifikacije sa jugoslovenstvom.“ – Filip Rodić

„Da bi opstala u novim demokratskim vremenima, nastalim nakon pada Berlinskog zida novembra 1989. godine, drugosrbijanska elita je morala da odbaci staro komunističko odelo i ogrne novo građansko ruho. Međutim imajući u vidu okolnosti i totalitarne okvire u kojima je ta elita nastala, njena nedemokratska priroda je ostala ista. Prilagođeni novim okolnostima, predstavnici te elite nastavljaju da deluju kao i ranije. Tokom '90-ih godina iz njenog okvira formiraju se interesne zajednice na čijem čelu se nalaze deca komunizma, taj privilegovani sloj sebe vidi kao socijalno i intelektualno superiorniji u odnosu na ostatak Srbije, te je samim tim sebi dodelio ulogu vrhovnog moralnog autoriteta, odnosno društveno-korektivnog faktora koji smatra da ima za pravo da drugima nameće šta je ispravno, a šta nije.“ – Narator

Diskurzivno karakterno ubistvo neistomišljenika

Karakterno ubistvo (*character assassination*) označava diskurzivnu strategiju sistematskog uništavanja reputacije pojedinca, najčešće kroz manipulaciju informacijama, emocionalno obojene optužbe, insinuuacije, otvorene laži, diskreditaciju ličnih motiva, moralnu i vrednosnu diskvalifikaciju. Cilj karakternog ubistva je trajno narušavanje kredibiliteta i društvenog ugleda napadnute osobe, često kako bi se delegitimizovao njen politički ili javni angažman. U analiziranim izjavama u emisiji „Efekat leptira“ jasno se prepoznaje strategija karakternog ubistva, kojom se društveni akteri označeni kao neistomišljenici, sistematski diskredituju kroz kombinaciju ličnih, porodičnih, profesionalnih i ideoloških napada. Ovo je posebno izraženo kada se govori članovima Proglasa. Na primer, Dragan Bjelogrić je u tom narativu predstavljen ne samo kao licemer koji je profitirao iz državnog budžeta, već i kao elitista odvojen od naroda, čime se njegov angažman delegitimizuje ne samo politički, već i moralno. Uvođenje njegove dece u diskurs ima funkciju širenja stigme i kompromitacije preko porodične linije, čime se briše granica između javne i privatne sfere. Takav pristup omogućava emotivnu demonizaciju, jer publika ne procenjuje argumente već oblikuje negativni sud o celokupnom liku i njegovom okruženju.

Slična struktura napada prisutna je i u prikazu profesorke Ivanke Popović, čija se profesionalna biografija reducira na poreklo i navodne zloupotrebe položaja. Kroz diskurs klasne distance i političke zloupotrebe, profesorica Ivanka Popović prikazuje se kao produžena ruka opozicionih aktera, a ne kao nezavisan akter akademske zajednice. Time se ne osporavaju konkretni postupci, već se oblikuje narativ o sistemskoj nelegitimnosti njenog autoriteta, koristeći sugestivne formulacije poput „terala asistente“ i „izdejstvovala reizbor“, koje služe da stvore utisak korupcije i moralne deformacije. Ovakva retorika ima za cilj da kompromituje ne samo ličnost, već i institucije s kojima je povezana: univerzitet, akademiju i obrazovanje.

Miodrag Majić, kao najdirektnije targetiran u emisiji „Efekat leptira“, prikazan je kao simbol unutrašnjeg neprijatelja, koji koristi svoj institucionalni i medijski uticaj za sprovođenje stranih interesa. Spoj finansijskih veza s inostranstvom, političkog angažmana, čak i sumnje u autentičnost književnog rada, stvara lik intelektualca-izdajnika, čije je celokupno delovanje moralno, vrednosno, profesionalno, literalno i nacionalno problematično. Time se sudijska profesija prikazuje kao kompromitovana, a slobodno mišljenje označava kao potencijalno opasno. Takvo karakterno ubistvo ne cilja samo pojedinca, ono ima društvenu funkciju: da obeshrabri javno angažovanje, delegitimizuje disonantne glasove i homogenizuje političko polje kroz zastrašivanje i diskvalifikaciju.

○ **Dragan Bjelogrić**

Finansijska diskreditacija

„...svoje bogatstvo akumulirao je kao režiser zahvaljujući realizaciji velikih projekata koji su finansirani iz budžeta Republike Srbije.“ – Narator

Elitizam i prezir prema narodu

„To su ljudi koji dolaze u grad subotom u tržni centar i to je njihov kontakt sa Beogradom...“

Ovaj citat koristi se kao ključni dokaz elitizma, ali se interpretira izvan konteksta, radi emocionalnog efekta.

Motivacijska sumnja (koristoljublje)

„... Imate i Bjelogrića koji je do juče dobijao novac za serije iz državnog budžeta preko državnih kompanija, kome sad to nešto ne odgovara, što znači da je dobio veće pare na drugoj strani. Dakle, ovde se samo o novcu radi.“ – Mario Spasić

Diskreditacija porodice

„Bjelogrićeve elitističke stavove dele i drugi članovi njegove porodice koji su već izvesno vreme angažovani na promociji njegovog antirežimskog diskursa. U prilog tome govore i događaji iz juna 2024. godine, kada je njegov sin Aleksej pročitao saopštenje sa zahtevima navijača Partizana na košarkaškoj utakmici ovog kluba protiv Crvene zvezde, pri čemu je krenulo pogrдно skandiranje Predsedniku Republike, a potom i organizovano napuštanje sportske hale. Takođe, Bjelogrićeva ćerka Mia je uključena u aktuelnu promociju studentskih protesta. Te je tako nedavno uzela aktivno učešće u snimanju dokumentarnog filma u produkciji N1 o studentskim blokadama univerziteta u Nišu.“ – Narator

Deca se ovde ne predstavljaju kao politički akteri sa sopstvenim mišljenjem, već kao proizvođači političke agende oca. Time se gubi granica između privatnog i političkog, čime se opravdava njihova javna kompromitacija.

○ **Ivanka Popović**

„Šta je ona radila od malena sa svojim životom? Ona je bila dete diplomatskih roditelja koji su živeli kao diplomate negde, gurali su je kroz vrtić, kroz školu, fakultet. Kroz univerzitet, šta si ti u životu nešto napravila osim što si terala možda svoje asistente, studente da pišu naučne radove, a da se ti potpisuješ kao autor?“ – Mario Spasić

Ovo je jasan primer diskursa privilegije, gde se pokušava proizvesti osećaj nezaslužene moći i moralne superiornosti na osnovu porekla. Takva strategija podseća na klasno obeležavanje i ima funkciju stvaranja moralnog razdora između „naroda“ i „elite“.

„Popovićeva u akademskim krugovima važi za osobu koja je uspela da izdejstvuje reizbornu poziciju rektorke posredstvom sebi lojalnih pojedinaca. Među kojima se najviše istakao njen

kolega Danilo Potparić, jedan od organizatora protesta „1 od 5 miliona“. Zarad ostvarivanja materijalnih ambicija, Ivanka Popović je posredstvom Potparića pokušavala da uspostavi studentska tela koja bi bila pod njenom ingerencijom i oponirala zvaničnim reprezentativnim studentskim institucijama zbog čega je i osnovano studentsko udruženje „Omladinska mreža Srbije“, koje je sačinjeno od gotovo svih studentskih organizacija koje su imale aktivno učešće u demonstracijama organizovanim od strane opozicije.“ – Narator

Ove rečenice impliciraju ne samo profesionalnu nelegitimnost, već i neetičko ponašanje bez ikakvog dokaza. Upotreba glagola „terala“ sugerise autoritarnost i zlostavljanje, dok se akademska postignuća diskredituju kroz prizmu zloupotrebe moći.

○ **Miodrag Majić**

Napad na sudiju Majića kombinuje:

- tvrdnje o „prikrivenom političkom delovanju“;
- finansijskoj povezanosti sa stranim akterima (USAID, Soroš, ambasade);
- diskreditaciju njegovog književnog rada.

„I ovde imamo kontradikciju, da se ti ljudi zalažu za vladavinu prava, za uspostavljanje pravne države, poštovanje zakona i tako dalje, dok sami, rekao bih, krše zakon jer zakon o sudijama i zakon o javnim tužiocima vrlo jasno zabranjuju bilo kakvu političku aktivnost sudija, odnosno tužilaca, a rekao bih da je Proglas par ekselans jedna politička organizacija koja pokušava da svojim delovanjem utiče na političku situaciju u Srbiji.“ – Filip Rodić

„Još jedan istaknuti član organizacije Proglas je sudija Apelacionog suda u Beogradu, Miodrag Majić. Ovaj blizak saradnik američko-britanskog faktora i interesa drugih stranih diplomatsko-konzularnih predstavništva u Srbiji svoje prikriveno političko delovanje sprovodi preko udruženja CEPRIS, koje je faktički integralni deo inicijative Proglas, a najvećim delom se finansira iz američkih fondova. Kroz svoj protivzakoniti rad u okviru organizacije CEPRIS, ali i kroz pisanje blogova na svom internet sajtu u kojima iznosi negativan i kritički stav o stanju u domaćem pravosuđu, te navodno postojanju političkim pritiscima na odluke sudija, uspeo je da na sebe privuče pažnju zapadnih finansijera, od 2016 godine do danas najveći deo organizacije CEPRIS dolazio je iz stranih fondova USAID-a, Soroševog Fonda za otvoreno društvo, ali i ambasada SAD-a, VB i Holandije.“ – Narator

„Majić je zapaženu ulogu ostvario i kao književni autor, iako se po kuloarima dovodi u sumnju autentičnost njegovih dela. Majićev roman „Deca zla“, koji je doživeo i serijsku ekranizaciju je karakterističan po tome što prikazuje Srbe iz Republike Srpske kao genetski predisponirane ubice sa urođenim nagonom za zločin.“ – Narator

Strategije legitimizacije režimskog diskursa

U emisiji „Efekat leptira“ učestvuju i strani zvaničnici, čija funkcija je da legitimišu autoritarne prakse kroz prizmu spoljne potvrde, gde režimi poput onog u Srbiji dobijaju simbolički legitimitet upravo od inostranih sagovornika koji se predstavljaju kao borci protiv globalističkog liberalizma i imperijalizma. Izjave koje dolaze iz Mađarske, Slovačke i Gruzije ne samo da potvrđuju domaće tvrdnje o spoljašnjoj destabilizaciji i „obojenim revolucijama“, već istovremeno transformišu lokalni autoritarizam u oblik „patriotske samoodbrane“. U tom diskursu, Zapad (posebno EU i SAD) se prikazuje kao imperijalna sila koja nameće političke modele i vrednosti, dok se režimi koji joj se opiru predstavljaju kao istinski demokratski, jer brane „suverenizam“. Time se lokalna vlast oslobađa odgovornosti pred sopstvenim građanima, jer svaku kritiku može pripisati globalnoj subverziji, a svako svoj akt patriotskoj borbi za očuvanje suverenosti.

Ono što dodatno učvršćuje ovaj okvir jeste instrumentalizacija autoriteta stranaca, ne kao onih koji dovode u pitanje unutrašnje poteze režima, već kao spoljnih kitora njegovog legitimiteta. Njihova „neutralna“ pozicija i inostrani pedigree služe kao dokaz objektivnosti, dok se njihove izjave uklapaju u domaći narativ o nevladinim organizacijama kao ekspoziturama stranih interesa i protestima kao neprirodnim, organizovanim aktima strane intervencije. Na taj način, politički pluralizam i građanski otpor predstavljaju se ne samo kao izdaja, već kao deo geopolitičkog tajnog plana, a vladajuća struktura kao jedini branik autentične demokratije i suvereniteta. Uloga stranih saveznika nije da preispituju, već da potvrde.

U materijalu iz emisije „Efekat leptira“, prisutni su brojni citati stranih sagovornika koji učestvuju u legitimizaciji režimskog diskursa kroz podršku narativima o:

- stranoj intervenciji,
- nelegitimnosti opozicije i NVO,
- potrebi za „suverenističkom“ politikom.

Peter Sijarto (ministar spoljnih poslova Mađarske)

„I think it was obvious during the democrat administration in Washington, that their foreign policy strategy was based on interference, interference into the domestic issues of sovereign countries, they tried to push, especially those countries which had patriotic conservative governments to change their policies, to align with what the US Democrats had been representing and they wanted to influence domestic political developments and they wanted to weaken those governments which have not necessarily aligned with the US Democrat policies to an extent of 100%.“

Ova izjava prenosi tezu o zapadnom uplitanju u unutrašnje stvari suverenih država, što je ključna pretpostavka narativa o „obojenim revolucijama“. Njen efekat je legitimisanje svake akcije pod plaštom odbrane režima kao borbe za nezavisnost.

Erik Kalinjak (poslanik Evropskog parlamenta iz Slovačke)

„We are sovereigntists, as we mentioned, that is the term I accept and I consider to be appropriate because we see ourselves as opposition to the globalists and we are opposed to the influence that the European Union or European Commission is trying to force countries such as Hungary to behave the way they want, to basically adapt liberal democracy in its progressive form and its woke form, with which we don't agree so whether it's Hungary or Serbia we find good partners to talk to.“

„I view them they're extension hand of American congress, and their goal is to change the politics around the world. They do it through their influence and money an through supporting either the media or the journalists or the jury and juditions, prosecutors, and of course other smaller NGOs that attack the politicians who they believe are problem to them. “

Gia Abashidze (gruzijski politički analitičar)

„This so-called deep state... want sovereignty and freedom of all these nations to be out, and only kind of so called Soviet style instructions to be followed from Brussels, from the so called EUSSR.“

U razgovor su uvedeni termini kao što su „deep state“, „EUSSR“ i „global war party“ – jezičke etikete koje delegitimizuju EU i Zapad. Ove formulacije osnažuju narativ o agresivnom liberalnom imperijalizmu, dajući režimima pravo na autoritarne prakse kao „odbranu slobode“.

Givi Mikanadze (šef poslaničke grupe u parlamentu Gruzije)

„It has been revealed that US tax fare payers money was used in number of countries worldwide to organize mass protest disturbances in favor of changing the governments which were elected by local society, the majority of the population.“

Mikanadze potvrđuje centralni narativ emisije – vlast je demokratska, protesti nisu narodni, već sponzorisani od stranih centara moći. Ovakva tvrdnja pomaže u diskreditaciji legitimnih političkih zahteva u Srbiji.

Peter Sijarto (ministar spoljnih poslova Mađarske)

„If you're funded from abroad then you represent foreign interests and this is something that must be looked at, something that must be clarified, something that must be investigated, and consequences should be drawn as well,“

Ova tvrdnja ne samo da delegitimizuje NVO, već poziva na represivne mere protiv njih. U kontekstu emisije, služi kao međunarodno pokriće za domaće političke ili pravne postupke protiv kritičkih organizacija.

Svi gore navedeni citati funkcionišu kao retorička strategija spoljne potvrde, tj. legitimizacije domaće vlasti i njene politike prema neistomišljenicima i civilnom društvu. Upotrebom termina kao što su *sovereigntists*, *patriots* i *deep state*, gradi se transnacionalna solidarnost među autoritarnim i populističkim režimima, čime se dodatno osnažuje domaći ideološki okvir. Uvođenje međunarodnih sagovornika omogućava stvaranje utiska:

- da je borba koju vlast vodi protiv demonstiranja opravdana,
- da postoji globalni konsenzus protiv „globalista“ i „duboke države“,
- da su kritike vlasti u Srbiji deo stranog plana, a ne unutrašnji politički proces.

Zaključak

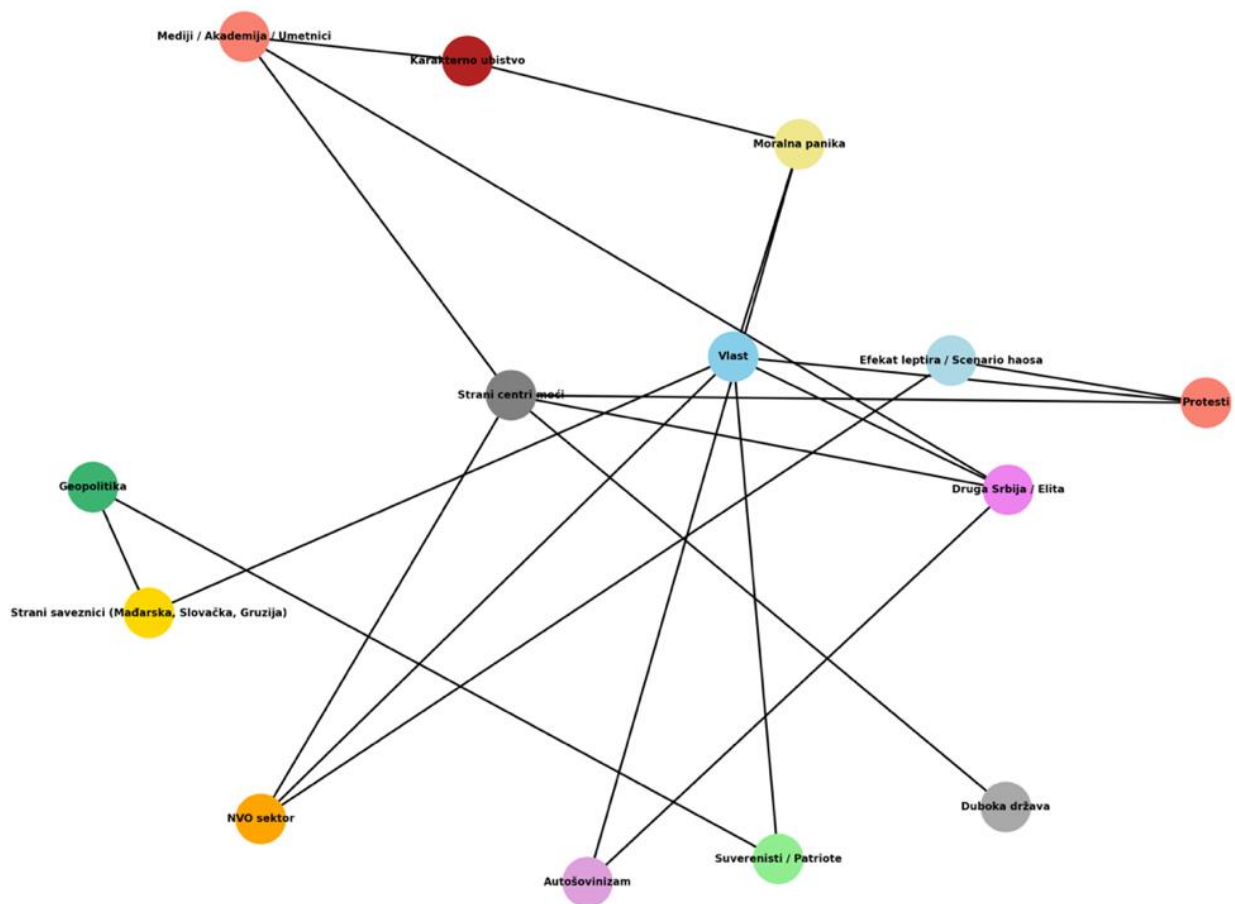
Kritička analiza diskursa ukazuje na sistemsku proizvodnju ideološke homogenizacije, u kojoj se svaki oblik kritike, neslaganja ili autonomnog društvenog delovanja prikazuje kao deo šire, planski organizovane zavere protiv države. Ključne figure otpora, bilo da su iz sveta umetnosti, nauke, akademije, prava ili građanskog sektora, bivaju diskvalifikovane putem narativa o plaćenicima, izdajnicima, elitistima i agentima stranih interesa. Ovaj diskurs funkcioniše kroz čitav niz prepoznatljivih mehanizama: od teorija o „scenariju haosa“, preko demonizacije „druge Srbije“ i nevladinog sektora, do karakternih ubistava javnih ličnosti. Umesto otvorene političke debate, javni prostor oblikuje se kroz paranoičnu logiku unutrašnjih i spoljašnjih neprijatelja, u kojoj je jedina dozvoljena pozicija – lojalnost režimu.

U toj konstrukciji, ključnu ulogu imaju i međunarodni sagovornici, koji svojim spoljnopolitičkim pedigreeom legitimizuju narativ o Srbiji kao žrtvi zapadnog intervencionizma. Njihove izjave ne samo da služe kao potvrda domaćih optužbi, već i kao retoričko oružje za neutralizaciju neistomišljenika, akademije i medija, koji se kroz tu prizmu prikazuju kao deo globalne subverzije. Time se uspostavlja ideološki zatvoren sistem u kojem je vlast oličenje patriotizma i slobode, a svi koji se protive, bilo kao pojedinci ili institucije, svedeni su na produžene ruke stranih centara moći. Rezultat ovakvog diskursa je normalizacija političkog progona, delegitimizacija pluralizma i stvaranje društvene klime u kojoj je su mogući novi oblici i nivoi autoritarnosti.

Suštinski efekti diskursa:

- Normalizacija paranoje kao političkog mehanizma,
- Neutralizacija neistomišljenika kroz delegitimizaciju motiva i izvora,
- Opravdanje represije nad civilnim sektorom.

Diskurzivna mapa emisije „Efekat leptira“

Čvorišta i funkcije

- **Vlast:** Centralni autoritet koji sve druge aktere stavlja u opoziciju prema sebi
- **NVO sektor, Protesti, Druga Srbija / Elita, Mediji / Akademija / Umetnici:** Diskurzivno delegitimisani akteri prikazani kao unutrašnji neprijatelji
- **Strani centri moći, Duboka država:** Konstrukti spoljnih sila koje upravljaju destabilizacijom
- **Efekat leptira / Scenario haosa:** Teorijski okvir za prikazivanje krize kao kontrolisane operacije
- **Autošovinizam, Karakterno ubistvo:** Etikete i metode za diskreditaciju
- **Moralna panika:** Emocionalni alat za legitimizaciju represije
- **Suverenisti / Patriote:** Pozitivna, idealizovana grupa lojalna vlasti

- **Strani saveznici (Mađarska, Slovačka, Gruzija), Geopolitika:** Spoljni sagovornici koji potvrđuju domaći narativ o odbrani suvereniteta

Diskurzivna mapa emisije „Efekat leptira“ pokazuje da je diskurs strukturiran tako da:

- konstruiše kaos kao planiranu strategiju spoljnog i unutrašnjeg neprijatelja,
- delegitimizuje celokupan civilni sektor kroz optužbe za strani uticaj i zavereništvo,
- etiketira akademiju, studente i kulturnu elitu kao „autošoviniste“,
- normalizuje diskurzivne mehanizme karakternog ubistva neistomišljenika,
- koristi strane sagovornike za legitimizaciju autoritarnog poretka diskursom suverenizma,
- uspostavlja binarni ideološki univerzum: „narod“ protiv „plaćenika“,
- podstiče moralnu paniku kao emocionalni okvir za opravdanje represije,
- ukida prostor za političku razliku, predstavljajući neslaganje kao bezbednosnu pretnju.

TV Happy

Sažetak elaborata (2022)

Opšti podaci i programska orijentacija

TV Happy se u elaboratu pozicionirala kao komercijalna nacionalna televizija sa ambicijom da, nakon dobijanja dozvole za emitovanje, sadrži atribute „javnog servisa“. U elaboratu se obavezala na poštovanje pluralizma, objektivnosti i visokih etičkih standarda, uz poseban naglasak na patriotske vrednosti, tradicionalne porodične norme i očuvanje identiteta srpskog naroda. U elaboratu je najavljeno potpuno ukidanje rijaliti programa koji podrazumevaju „prisilno okruženje“ do jula 2021. godine. Prema predlogu sa kojim se TV Happy prijavila za dozvolu za emitovanje na nacionalnom nivou, program ove televizije biće namenjen svim ciljnim grupama, uz tematski i jezički prilagođeni sadržaj za nacionalne manjine. Cilj Happy televizije prema navodima iz elaborata je da preraste u javni servis, što je više nego jasno istaknuto: „Želimo da bude javni servis Srbije“. Kada je u pitanju informativni sadržaj, elaborat ističe da „naši novinari nikada neće zauzimati stranu po bilo kom pitanju...Happy televizija će gledaocima ponuditi kredibilne i objektivne vesti, uravnotežene informativne emisije, kulturne sadržaje, muziku i zabavu koja podstiče dobar ukus“.

Programska struktura i žanrovska zastupljenost

Elaborat detaljno opisuje strukturu programskih celina, sa preciznim procentualnim udelom svakog programa u ukupnoj programskoj šemi TV Happy.

Vrsta programa	Udeo
Informativni	30%
Zabavni	25%
Rijaliti	6%
Dokumentarni	6%
Serijski	5%
Muzički	5%
Kulturno-umetnički	5%
Program za maloletnike	5%
Filmski	3%

Sportski	2%
Naučno obrazovni	2%
Verski	0,5%
Ostalo	5,5%

Savet REM-a u svojoj odluci skreće pažnju na deo koji je važan za ovu studiju, a tiče se uređivačkog pristupa emitera prema kulturno-umetničkom, naučno-obrazovnom, dokumentarnom i dečijem programu.

„Dečiji i program za maloletnike biće rađen u sopstvenoj i nezavisnim produkcijama, a kako je navedeno u elaboratu, cilj je da se na zabavan način promovišu prave vrednosti, pokrene kreativnost kod dece i omladine, kao i da se kroz neke od formata edukuju, informišu i podstaknu najmlađi da se od malih nogu okrenu pravim vrednostima. Naučno-obrazovni program obuhvatiće polusatnu emisiju koja će se realizovati svakog radnog dana. Planiran je i verski program koji će svakodnevno kao segment jutarnjeg programa biti posvećen verskoj informisanosti i na nedeljnom nivou trajaće oko 30 minuta“ (REM 2022:38).

Kvantitativna analiza sadržaja

U okviru analize programskog sadržaja TV Happy, poseban fokus stavljen je na emisije koje u svojoj formi i tematskom okviru pokrivaju oblasti svakodnevnice politike, društvenih tokova, informativne usluge, muzičkog i narodnog stvaralaštva, kao i pitanja identiteta i religije. Monitoring je obuhvatio sledeće emisije, koje su prepoznate kao relevantne za posmatrane kategorije:

- **„Dobro jutro, Srbijo“**, dnevni jutarnji program koji, osim informativnih vesti, uključuje i razgovore sa gostima, komentare aktuelnih tema i često se bavi političkim pitanjima.
- **Vesti/Informativne emisije**, osnovni informativni blok Happy televizije, emitovan više puta dnevno, sa ciljem da pokrije najvažnije društvene i političke teme.
- **„Aktuelnosti“**, emisija fokusirana na komentarisanje i analizu dnevnih političkih događaja i društvenih tema, često uz gostovanja političara, analitičara i javnih ličnosti.
- **„Ćirilica“**, debatna emisija sa naglašenim političko-identitetskim temama, često kontroverznog sadržaja i visokog medijskog dometa.
- **„Prelo u našem sokaku“**, emisija sa naglašenom etnološkom komponentom, usmerena na prikazivanje narodnih običaja, tradicije, folklora i muzike.
- **„Muzički specijal“**, emisija posvećena narodnoj, zabavnoj i popularnoj muzici.
- **„Verski program“**, segmenti koji uključuju religijske teme, praznike, duhovne poruke i pravoslavne svečanosti.

U ukupnom posmatranom periodu tokom mesec dana praćenja emitovanja TV Happy, dominiraju informativni i kolažno-informativni sadržaji. Na Happy televiziji informativne emisije emitovale su se čak 178 puta, sa stabilnim prosekom trajanja od oko 21 minut i ukupnim udelom od 8.21%. Kolažni sadržaji informativnog karaktera posebno dominiraju – iako ih je samo 32, njihov ukupan vremenski udeo iznosi gotovo 20% (19,81%) mesečnog programa. Kategorija kulturno-umetničkih emisija broji 37 emisija, sa prosečnim trajanjem od preko 81 minut. Ove emisije su u potpunosti domaće produkcije, ali predstavljaju primer pseudoprograma koji simuliraju postojanje kulturnih i umetničkih sadržaja. Političke emisije, iako klasifikovane kao zasebna kategorija, čine značajan segment, sa 46 emisija i prosekom trajanja od preko 115 minuta, što rezultira sa 11,89% ukupnog vremena emitovanja. U kontekstu strukture programa TV Happy, ove emisije zauzimaju ključnu poziciju i predstavljaju centralni prostor za oblikovanje političkog diskursa, što je naročito vidljivo u emisijama kao što su „Ćirilica“ i „Aktuelnosti“. Kategorije dokumentarnog i dečijeg programa beleže simboličnu prisutnost. Dokumentarac je emitovan svega četiri puta, sa ukupnim udelom od 0,28%. Dečiji program prisutan je u samo jednoj jedinici, sa trajanjem od 96 minuta, što čini tek 0,22% ukupnog programa. Ovaj podatak potvrđuje izuzetno nizak stepen posvećenosti sadržajima namenjenim deci, što je još izraženije kada se uzme u obzir da je ta jedna emisija emitovana izvan *prime time* termina i bez kontinuiteta.

	Broj emisija	Prosečno vreme trajanja u minutima	% u ukupnoj realizaciji programa
Dokumentarni	4	31:25	0,28%
Dečiji	1	96	0,22%
Kulturno-umetnički	37	81:76	6,78%
Informativni	178	20:59	8,21%
Kolažni (informativni)	32	276:31	19,81%
Političke emisije	46	115:39	11,89%

U pogledu produkcijskog karaktera sadržaja, analiza jasno pokazuje da su emisije kulturno-umetničkog tipa na TV Happy u potpunosti klasifikovane kao pseudoprogrami, što znači da su realizovane kroz kolaže, komentare, gostovanja, razgovore i priloge, a ne kao autentične, tematski zaokružene produkcije (npr. dokumentarci, portreti umetnika, dramske forme ili istraživački kulturni formati). Ovaj oblik predstavljanja kulture ukazuje na nizak nivo ulaganja u razvoj kulturnih formata, ali i na strategiju kojom se kultura prisutnošću „odrađuje“, uz minimalne produkcione resurse i ograničeni domet.

	Pseudo	Autentično
Dokumentarni	/	(4) 100%
Dečiji	/	(1) 100%
Kulturno-umetnički	(37) 100%	/

Analiza ciljne publike pokazuje da je kulturno-umetnički program dominantno namenjen odrasloj publici (94,6%), dok je tek manji deo usmeren ka mlađima (5,4%). Dečiji sadržaj (u svega jednoj emisiji) jasno cilja decu, dok su dokumentarni formati tretirani kao porodični sadržaji. Ova raspodela publike potvrđuje da TV Happy svoje kulturne i identitetske narative najčešće usmerava ka odraslima, koristeći tradicionalni, informativno-analitički diskurs i političku propagandu.

	Deca	Mladi	Odrasli	Porodica
Dokumentarni	/	/	/	(4) 100%
Dečiji	(1) 100%	/	/	/
Kulturno-umetnički	/	(2) 5,4%	(35) 94,6%	/

U pogledu produkcijskog porekla, svi analizirani kulturni, dokumentarni i dečiji sadržaji su domaće produkcije. Odsustvo stranih emisija u ovim segmentima može ukazivati na strategiju promovisanja određenog lokalnog identitetsko-političkog okvira, naročito u emisijama kulturnog i verskog karaktera.

	Domaća	Strana
Dokumentarna	(4) 100%	/
Dečija	(1) 100%	/
Kulturno-umetnička	(37) 100%	/

U pogledu *prime time* termina, većina sadržaja, uključujući kulturni i dokumentarni, emitovana je isključivo van udarnih termina. Kulturno-umetnički program je u 97,3% slučajeva emitovan van *prime time* termina, što ukazuje na to da su i pored dugog trajanja i brojnosti, ovi sadržaji gurnuti na marginu gledanosti. Isto važi i za dokumentarni i dečiji sadržaj, koji su svi emitovani isključivo izvan udarnog termina.

	<i>Van Prime time-a</i>	<i>Prime time</i>
Dokumentarna	(4) 100%	(1) 100%
Dečija	(1) 100%	(1) 100%
Kulturno-umetnička	(36) 97,3%	(1) 2,7%

Monitoring TV Happy pokazuje jasno profilisanu uređivačku strategiju zasnovanu na snažnoj zastupljenosti informativnog, političkog i identitetskog sadržaja, uz izraženu vremensku dominaciju kolažnih emisija i političkih formata. Kulturno-umetnički program ima zapaženu dužinu i broj emisija, ali je gotovo u potpunosti realizovan u pseudoformi i emitovan van najgledanijih termina, što ukazuje na simboličku prisutnost kulture u programskoj šemi. Ona je prisutna, ali bez ambicije da bude autentična, centralna ili široko dostupna. Informativne emisije su brojčano dominantne i stabilno prisutne, dok političke emisije zauzimaju značajan vremenski prostor, sa sadržajem orijentisanim ka odrasloj publici i nacionalno-političkim temama. Domaća produkcija preovlađuje u svim analiziranim segmentima. U celini, TV Happy gradi svoj identitet na jasnom ideološkom okviru, oslanjajući se na stabilne formate, domaću produkciju i tradicionalne političke i identitetske narative, ali uz minimalnu pažnju posvećenu kulturno-obrazovnim i dečijim sadržajima u širem i razvojno orijentisanom smislu.

Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata

Elaborat Happy televizije predstavlja ovu TV stanicu kao komercijalnog emitera sa aspiracijom ka modelu javnog servisa, naglašavajući posvećenost patriotizmu, tradicionalnim vrednostima, pluralizmu i etičkom novinarstvu. Najavljuje ukidanje rijaliti programa, pojačanu brigu za sve ciljne grupe (uključujući manjine i decu), kao i razvoj kulturnih, muzičkih, verskih i dokumentarnih sadržaja. Informativne emisije, po elaboratu, trebalo bi da budu uravnotežene i objektivne, dok kultura i religija treba da imaju važno mesto u strukturi. Takav model ukazuje na ambiciju transformacije ka televiziji od javnog značaja, sa bogatim i društveno odgovornim programom. Ipak, monitoring pokazuje značajno drugačiju programsku usmerenost u praksi.

Dominacija političko-identitetskog diskursa i simbolička prisutnost kulture

Rezultati monitoringa pokazuju da se TV Happy u praksi profilisala kao izrazito političko-identitetski orijentisan medij, sa dominacijom informativnih, političkih i kolažnih emisija koje zauzimaju preko 40% mesečnog programa. Ključne emisije („Ćirilica“, „Aktuelnosti“, informativni programi) sadrže naglašen prorežimski, nacionalni diskurs, često sa izrazito ideološkim i konzervativnim narativom. Uprkos deklaracijama o značaju kulturnog i dečijeg sadržaja, monitoring pokazuje da su kulturno-umetničke emisije zastupljene gotovo isključivo u pseudokarakteru, dok je dečiji program prisutan tek u jednoj jedinici tokom celog meseca. Kulturne emisije, iako brojnije i sa zapaženim prosečnim trajanjem (preko

80 minuta), nisu autentičnog sadržaja i emitovane su isključivo van *prime time* termina. Dokumentarni program je takođe simbolično zastupljen, bez kontinuiranog prisustva u programskoj šemi.

Diskrepancija između elaborata i prakse

Iako elaborat obećava pluralizam, etički balansiran program i afirmaciju identiteta kroz raznovrsnost sadržaja, analiza pokazuje da se televizijska realnost svodi na veoma usku tematsku i vrednosnu liniju. Kulturni sadržaji, iako deklarativno važni, realizovani su kao površne, revijalne forme sa minimalnim ulaganjima. Verski programi, iako spomenuti kao važan stub, nisu strukturirani kao važne i učestale forme. Dečiji i naučno-obrazovni sadržaji su gotovo nepostojeći u strukturi programa, iako im se u elaboratu posvećuje značajan prostor.

Doslednosti i urednički prioriteti

Ono što jeste dosledno u radu TV Happy je dominantna uloga informativnog i političkog sadržaja. Happy televizija zaista koristi domaću produkciju, što se poklapa sa proklamovanim ciljem iz elaborata. Ipak, iz monitoringa je jasno da emiter nije uspostavio ravnotežu žanrova jer se program oslanja gotovo isključivo na verbalno-diskurzivne formate, zanemarujući vizuelne, umetničke, obrazovne i dečije forme koje su ključne za razvoj široke medijske funkcije.

Zaključak

TV Happy u elaboratu prikazuje ambiciju prelaska iz komercijalnog u model javnog servisa, ali monitoring otkriva da je u stvarnosti u pitanju visoko ideološki strukturisan medij, veoma naklonjen vlastima, sa dominantnim političko-identitetskim sadržajem i simboličkom reprezentacijom kulturnih, edukativnih i dečijih formata. Iako se poziva na pluralizam i profesionalne standarde, u praksi Happy televizija daje prioritet narativima koji zapravo krše novinarski kodeks i etiku, uz istovremeno zanemarivanje segmenta publike kao što su deca, mladi i manjine, koji su zapravo i istaknuti u strategiji. Kulturni program je prisutan, ali najčešće u formi niskobudžetnih, pseudodokumentarnih emisija, koje ne ostvaruju potencijal javnog servisa. Happy televizija tako uspeva da izgradi stabilan ideološki profil i programsku prepoznatljivost, ali daleko je od pluralnog i edukativnog modela koji sama promoviše u svom elaboratu.

Iako je u elaboratu TV Happy planirala da 18% programa bude posvećeno kategorijama koje su prema tada važećem pravilniku činile obavezne žanrove tzv. „kvalitetnog programa“, u praksi je emitovano svega 7,28% sadržaja iz tih oblasti. Istovremeno, ni za informativni program nije ispunjena zakonska obaveza o minimalno 10%, jer je uočeni udeo iznosio 8,21%.

Ovaj raskorak između najavljenog i stvarnog emitovanog sadržaja jasno pokazuje da TV Happy nije ispunila obaveze preuzete elaboratom, koji je sastavni deo dozvole, te od njegovih odredbi ne može biti odstupanja bez formalne promene. Time je dodatno potvrđena sumnja u usklađenost

programskog delovanja emitera sa zakonskim i regulatornim okvirima važećim u trenutku dodele dozvole.

Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Ćirilica“

U kontekstu dugotrajnog urušavanja profesionalnih i etičkih standarda u informativnim programima televizija sa dozvolom za emitovanje na nacionalnom nivou, televizija Happy predstavlja posebno upečatljiv primer kontinuirane medijske pristrasnosti i propagandne orijentacije. Odsustvo pluralizma, kritičke distance prema vlasti i sistematska marginalizacija opozicionih glasova čine temelj njenog informativnog i društveno-političkog programa. Uz institucionalni izostanak reakcije Regulatornog tela za elektronske medije, ovakva uređivačka politika ostaje neometana. U nastavku sledi analiza konkretne emisije koja već godinama paradigmatično služi kao ilustracija takve prakse.

Datum emitovanja: 25. mart 2025. godine

Televizija: Happy

Trajanje emisije: 2 sata i 9 minuta

Voditelj: Milomir Marić

Gosti i njihove afilijacije:

- **Uroš Šuvaković** – redovni profesor na Učiteljskom fakultetu BU
- **Petar Đurđev** – direktor Istorijskog arhiva u Novom Sadu
- **Zoran Ćirjaković** – novinar, publicista
- **Milan Jolović Legenda** – bivši komandant jedinice „Vukovi sa Drine“
- **Nemanja Starović** – ministar za evropske integracije Republike Srbije

Kreiranje unutrašnjeg i spoljašnjeg neprijatelja

U emisiji „Ćirilica“ veoma dosledno je konstruisan narativ u kome su politički aktivizam, studentski protesti i generalna kritika vlasti u Srbiji predstavljeni kao rezultat spoljnog delovanja, plaćenog i organizovanog od strane stranih centara moći. Insistira se na narativu da je cilj Zapada prvo „desrbizacija“, a potom i kolonizacija Srbije, čime protesti gube svaki legitimitet kao unutrašnji demokratski impuls i postaju dokaz neprijateljske akcije. Ovakav diskurs ne samo da delegitimizuje demonstrante, već i produkuje paranoični osećaj opsade u kome je svaka društvena kriza rezultat stranog uticaja, a svaki opozicioni zahtev manifestacija izdajstva. Upoređivanje studentskih protesta sa Al-Kaidom i Islamskom državom dodatno ekstremizuje diskurs, stvarajući sliku neistomišljenika kao nasilnog, iracionalnog i fundamentalističkog neprijatelja.

Kroz tezu o „aktivnoj alijansi Zagreba, Prištine, Podgorice i Banjaluke“, protesti u Srbiji se predstavljaju kao koordinisana geopolitička operacija u kojoj su građani i aktivisti svedeni na posrednike tuđih interesa. U tom okviru, čak i izrazi nezadovoljstva iznutra (studentske blokade) nisu produkti domaće

društvene dinamike, već posledica psihološkog, medijskog i finansijskog inženjeringa kreiranog i instruisanog od spolja. U tom zatvorenom ideološkom krugu, vlast postaje jedina legitimna strana, a svaka alternativa, ne samo politički, već i moralno, neprijateljska i nelegitimna.

„Naravno, oni (stranci) traže desrbizaciju Srbije, traže seckanje Srbije i stavljanje Srbije u kolonijalni položaj, i ja to stalno objašnjavam.“ – Uroš Šuvaković

„Zamislite da srpska vlada plaća nevladine organizacije u Zagrebu i Sarajevu da prave demonstracije... Kakav bi bio to incident...jasno je da postoji jedna aktivna alijansa na nivou Zagreba, Banjaluke, Prištine i bivše Podgorice.“ – Uroš Šuvaković

„Ako nekog zanima kako je, naravno okolnosti su drugačije, nastala Al-Kaida i kako je nastala Islamska država i zašto su dobili takvu podršku, to je isto ovo. Naravno, ima nekoliko važnih razlika između građanskog i islamskog fundamentalizma, imaju neke norme koje ograničavaju ovo ovde., ali ta logika, ta mržnja, taj imperativ da su oni koji su prekoputa zveri.“ – Zoran Ćirjaković

„I kao što vidite, ne praštaju. Ko god brani srpski nacionalni interes, taj će da nadrlja jer uvek ima onih koji su spremni da prodaju srpski nacionalni interes i sad pošto je nepopularno, ali činjenica je, mogu da budu popularne ili nepopularne, ali to ne umanjuje da su to činjenice.“ – Uroš Šuvaković

„Ova vrsta mržnje kojoj mi svedočimo poslednjih nekoliko meseci jeste jedna novina koja je apsolutno indukovana spolja. Ja nisam mogao sebi da objasnim.“ – Nemanja Starović

„Nepopularno je danas govoriti o tome da su oni koji organizuju proteste plaćeni, da dobijaju novac iz inostranstva i tako dalje, što je inače sve tačno i što se može dokumentovati i što je već dokumentovano.“ – Uroš Šuvaković

Dehumanizacija neistomišljenika

Diskurzivni obrasci u analiziranim izjavama jasno ukazuju na proces dehumanizacije političkih protivnika kroz ekstremne moralne diskvalifikacije. Umesto dijaloškog i polemičkog osporavanja stavova i argumenata neistomišljenika, koristi se rečnik koji ih prikazuje kao nosioce „mržnje“, „zla“, „izopačenosti“ i „monstruoznosti“. Ovakvim označavanjem protesti i demonstranti ne percipiraju se kao deo demokratskog procesa, već kao patologija društva, kao devijacija koju je potrebno eliminisati, a ne razumeti i uvažiti. Upoređivanje demonstracija sa fašizmom, njihovo povezivanje sa terorizmom ili karakterisanje pojedinaca kao „monstruoznih“ služi da se ukine njihova ljudskost i politička legitimnost, čime se opravdava potencijalna represija i institucionalno i vaninstitucionalno nasilje nad njima.

Pored retoričke brutalnosti, prisutan je i pokušaj da se društveni konflikt psihologizuje i patologizuje, što se vidi u opisima lica ispunjenih mržnjom i „autošovinizmom“, što posledično implicira da su akteri protesta vođeni duboko iracionalnim porivima. Time se oni koji protestuju prikazuju kao ideološki ostrašćeni, nesposobni za konstruktivan i razuman dijalog, što dalje delegitimizuje njihovo prisustvo u

javnom prostoru. Takav diskurs ne dopušta mogućnost neslaganja u okviru zajedničkog okvira realnosti, već konstituira društveni rascep u kojem druga strana nije više politički protivnik, već pretnja koja mora biti neutralisana. To otvara prostor za moralno opravdavanje represivnih mehanizama i učvršćuje autoritarni pogled na mogućnost razrešenja društvene i političke krize.

„Ovo što se dešava na našim ulicama, to je fašizam, to su elementi fašizma. Takve stvari nisu zabeležene u više decenija, ako izuzmemo onaj period dolaska Hitlera na vlast u Nemačkoj.“ – Uroš Šuvaković

„Studenti u blokadi su autošovinisti koji ne žele da uče, hoće kaos.“ – Uroš Šuvaković

„Sad smo došli dotle da svako ko nije uz njih je bolesnik, đubre, dno, svinja, zver.“ – Zoran Ćirjaković

„Ako pratiš ono što se dešava u Srbiji... imamo zahteve Beograđana koji traže bombardovanje Beograda i Srbije.“ – Milomir Marić

„Reč pumpati ovde je zlo, slika zla...Imamo rastuću mržnju unutar Srbije, autošovinizam je već od 2012. dobio klasnu dimenziju, njegovi glavni problemi su bili vezani za rasprodaju u Lidlu i onda kad gledate komentare smrznutih pilića i čevapa, onda se to proteglo na Srbe iz Republike Srpske, mi sada imamo jedan, ja sam to nazvao kulturni šovinizam.“ – Zoran Ćirjaković

„Kako razgovarati sa nekim kome je lice izopačeno od mržnje, da li je moguće voditi bilo kakav razgovor? Mislim da je to itekako podstaknuto spolja, da je to nešto što nam se nameće, ali isto tako imam neku vrstu vere i nade da ćemo to na neki način prevazići, da to ne može večno da traje.“ – Nemanja Starović

„Toga je bilo i ranije, a i samog 15. marta ono dvoje monstruoznih studenata koji daju izjavu onoj autošovinističkoj zvezdi sa KTV televizije iz Zrenjanina.“ – Zoran Ćirjaković

Antielitizam i stigmatizovanje akademskih institucija

Emisiju karakteriše i izražen antielitistički diskurs koji cilja institucije znanja, a naročito fakultete, predstavljajući ih kao izvorišta „autošovinizma“ i kulturne subverzije. Umesto da se univerziteti percipiraju kao mesta kritičkog mišljenja i intelektualne razmene, oni se označavaju kao ideološki aparati koji proizvode „pogrešno“ mišljenje i nacionalno-kulturnu izdaju. Izjave koje karakterišu čitave obrazovne institucije kao „fakultete autošovinističkih nauka“ direktno demonizuju akademsku autonomiju i unižavaju osnovnu funkciju univerziteta. Time se devalvira znanje, a profesori i istraživači se tretiraju kao ideološki agenti protiv sopstvene države.

Ovakav diskurs uklapa se u širi obrazac antielitizma, gde se intelektualci, profesori i akademske ustanove predstavljaju kao otuđeni od „naroda“ i podređeni stranim kulturnim matricama, u ovom slučaju zapadnocentričnim. Poseban akcenat stavlja se na ideju da su studenti pod njihovim uticajem izmanipulisani da prihvate „autošovinizam“, što implicitno znači da im je ukradena sposobnost

samostalnog mišljenja. Takvo označavanje institucija znanja kao ideoloških neprijatelja služi da se oslabi poverenje u akademsku zajednicu, zatvori prostor za kritički dijalog i učvrsti podela između „pravih“, patriotskih vrednosti i „izdajničke“ intelektualne elite. Rezultat je delegitimizacija univerziteta kao javnog dobra i njegovo prevođenje u polje političke borbe.

„Ali ne zaboravi da je ovde mnogo pre ovoga Filozofski fakultet u Nišu postao bastion autošovinizma.“ – Zoran Ćirjaković

„Način na koji takvi akteri na fakultetima i univerzitetima, najgori od svih je naravno IFDT, to je institut u sklopu Beogradskog univerziteta. Tek za njim idu ovi fakulteti koje ja volim da zovem fakulteti autošovinističkih nauka.“ – Zoran Ćirjaković

„Veći problem su ljudi na Fakultetu političkih nauka i Filozofskom fakultetu u Beogradu, koji im u glavi ukazuju na jednu zapadnocentričnu perspektivu koja ih tera da izaberu autošovinizam.“ – Zoran Ćirjaković

Širenje moralne panike

U emisiji, gosti zajedno sa voditeljom kreiraju moralnu paniku, diskurzivnu strategiju kojom se određene društvene grupe ili pokreti predstavljaju kao duboka pretnja moralnom, verskom, nacionalnom ili kulturnom poretku. Predstavljanje NVO i inicijativa poput „Proglas“ i Inicijative mladih za ljudska prava kao „pešadije obojene revolucije“ ili kao oličenja „zla“ ne ostavlja prostor za nijansirano razumevanje njihovih ciljeva ili motiva. Umesto toga, njihovo postojanje tumači se kao direktan napad na temelje društva, čime se proizvodi osećaj krize. U tom kontekstu, svaka kritika vlasti biva interpretirana ne kao legitimni politički stav, već kao opasna subverzija, što služi za mobilisanje podrške za represivne mere.

Poseban akcenat stavlja se na transformaciju „naše dece“ u unutrašnje neprijatelje, čime se panika prebacuje i na porodični i generacijski nivo. Navodi o potomcima uglednih intelektualaca koji navodno postaju „histerični autošovinisti“ koji „obožavaju Zagreb i preziru Beograd“ služe tome da se dramatizuje osećaj gubitka kontrole nad identitetom zajednice. Takve tvrdnje ne pozivaju na dijalog, već na paničnu reakciju, zatvaranje i čišćenje javnog prostora od onih koji se percipiraju kao moralno nepodobni. Na taj način stvara se zatvoren sistem vrednosti u kome je uniformisana lojalnost jedina dozvoljena pozicija.

„Građanske inicijative su i formirale ovu inicijativu Proglas i na desetine lokalnih udruženja, grupa građana, NVO koji se finansiraju preko Građanskih inicijativa, a koji treba da predstavljaju pešadiju obojene revolucije koja se sprovodi.“ – Nemanja Starović

„Inicijativa mladih za ljudska prava, oličenje onoga što bi mogli da nazovemo zlo.“ – Zoran Ćirjaković

„To ne treba da nas čudi ako pogledamo koliko brzo su deca nekih od ikona, kao što je profesor Samardžić koji je došao ovde iz Sarajeva, postajali... jedna generacija deli ljude od najvećih srpskih patriota do ljudi koji izgovaraju najružnije autošovinističke stavove.“ – Zoran Ćirjaković

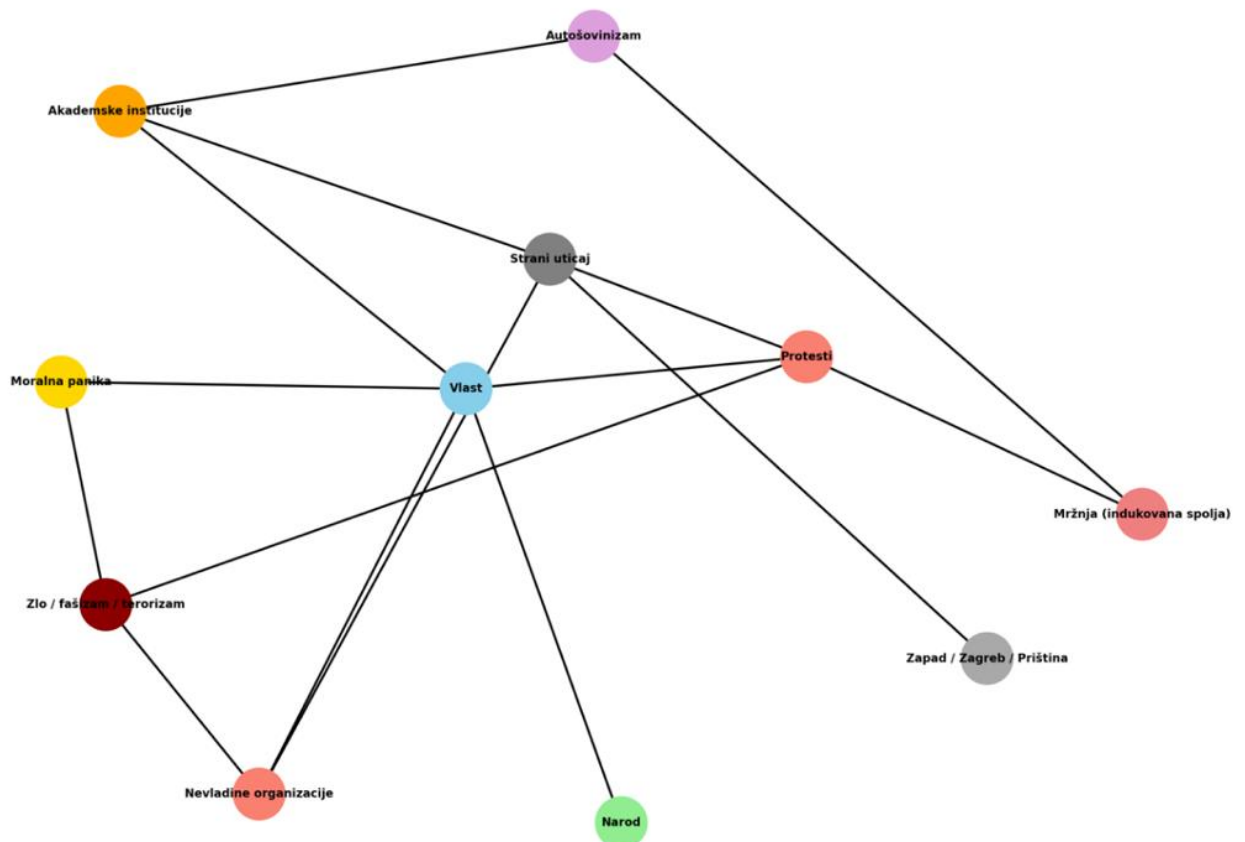
„Ja sad neću pominjati, ćerka jednog od ljudi koji su preživeli genocid, jedan od najistaknutijih ljudi koji želi da bude sačuvano sećanje na Jasenovac je danas jedna od potpuno histeričnih autošovinistkinja, koja obožava Zagreb i prezire Beograd. Tako da ta dinamika ima svoje statusne i svoje klasne elemente.“ – Zoran Ćirjaković

Zaključak

Analizirani diskursi formiraju koherentnu i sistemski održavanu sliku tokom čitavog toka emisije o društvu koje je ugroženo iznutra i spolja, pri čemu se protesti, akademske institucije, nevladine organizacije i pojedinci koji iskazuju kritiku vlasti predstavljaju kao akteri u funkciji destabilizacije države. Kroz narative o spoljnim plaćenicima, autošovinizmu i moralnoj degeneraciji, kreira se zatvoreni ideološki prostor u kojem je svaki otpor ili odstupanje od pozicija koje je definisala vlast označava kao pretnja koja zahteva hitnu neutralizaciju. Upotreba jezika dehumanizacije i patološkog diskreditovanja neistomišljenika, ne samo da eliminiše prostor za demokratsku debatu, već i priprema teren za normalizaciju represije kao legitimnog odgovora na sekuritizovanu „opasnost“.

Ovakva retorika nije samo simptom političke polarizacije, već mehanizam njenog institucionalnog učvršćivanja. Kroz istovremeno delegitimisanje protestnog delovanja, demonizaciju univerziteta i optuživanje građanskog društva za izdaju, oblikuje se ideološki okvir autoritarnog društva, u kojem je vlast nosilac jedine nacionalne istine, a svi ostali potencijalni izdajnici. Dugoročno gledano, ovakvi diskursi urušavaju poverenje u institucije, razaraju društvenu solidarnost i podstiču okruženje straha u kojem je autonomno mišljenje opasnost.

Diskurzivna mapa emisije „Ćirilica“

Čvorišta i funkcije

- **Vlast** – Centralni akter koji se pozicionira kao zaštitnik naroda i nacionalnog identiteta
- **Protesti, NVO, akademske institucije** – Diskurzivno delegitimisani akteri povezani sa:
 - Stranim uticajem (kao njihovim navodnim sponzorom)
 - Dehumanizacijom (npr. „zlo“, „fašizam“)
 - Autošovinizmom i „mržnjom“
- **Autošovinizam** – Služi kao dijagnostička etiketa
- **Strani uticaj** – Povezan sa geopolitičkom osovinom (Zagreb, Priština, Zapad) i predstavljen kao izvor destabilizacije
- **Moralna panika** – Aktivno je konstruisana kako bi se pojačao osećaj ugroženosti, a uloga vlasti dodatno legitimisala

Diskurzivna mapa emisije „Ćirilica“ pokazuje da je diskurs strukturiran tako da:

- konstruiše proteste kao deo regionalne i globalne zavere protiv suvereniteta Srbije,
- pretvara građanski otpor u bezbednosni problem kroz poređenja sa teroristima,
- psihologizuje političko neslaganje predstavljajući ga kao mržnju, bolest ili devijaciju,
- dehumanizuje studente i intelektualce kroz retoriku zla, fašizma i izopačenosti,
- targetira univerzitete kao centre kulturne subverzije,
- normalizuje diskurs o potrebi za državnom intervencijom nad akademskim institucijama,
- ukida legitimnost drugačijeg mišljenja predstavljajući ga kao proizvod manipulacije i autošovinizma.

TV PINK

Sažetak elaborata (2022)

Opšti podaci i programska orijentacija

Televizija Pink u elaboratu eksplicitno ističe da će u narednom periodu „posebnu pažnju posvetiti implementiranju dokumentarnog, dečijeg, naučno obrazovnog i kulturno-umetničkog programa u programsku šemu“. U svom programskom elaboratu, televizija Pink najavljuje dramatičnu promenu programske šeme, uz posebno isticanje namere da značajno smanji prisustvo rijaliti programa, naročito u dnevnim i *prime time* terminima. Kako se navodi, iako će „dobro poznati formati“ ostati deo programske šeme, njihovo emitovanje će biti premešteno pretežno u večernje i noćne termine, dok će ukupna količina rijalitija tokom dana biti smanjena. Uz to, TV Pink izričito najavljuje da će raditi na implementiranju dokumentarnog, dečijeg, naučno-obrazovnog i kulturno-umetničkog programa u programsku šemu, uz emitovanje licenciranih dokumentarnih sadržaja visokog kvaliteta, što bi, prema tvrdnjama iz elaborata, trebalo da doprinese jačanju edukativnog i informativnog segmenta programa. Najavljeno je i emitovanje licenciranih dokumentarnih programa visokog kvaliteta, čime će TV Pink doprinositi obogaćivanju edukativnog i informativnog segmenta ponude. Takođe, TV Pink definiše svoju ciljnu grupu kao sve gledaoce starije od četiri godine i posebno predviđa da, sa udelom od 5% programske šeme, kreira sadržaje namenjene osobama sa invaliditetom i drugim manjinskim grupama. U elaboratu se, između ostalog, ističe i unapređivanje postojećih i realizacija novih sadržaja edukativnog i kulturnog karaktera.

Programska struktura i žanrovska zastupljenost

Elaborat detaljno opisuje strukturu i udeo određenih programskih celina u šemi emitovanja:

Vrsta programa	Udeo
Informativni	20%
EPP	20%
Rijaliti	20%
Dečiji; Dokumentarni; Kulturno-umetnički; Naučno- obrazovni	20%
Igrani	10%
Zabavni i muzički	10%

U odluci Saveta REM-a nalazi se deo koji je ključan za razumevanje uredničkih prioriteta, kao i odnos prema kulturnim, obrazovnim, dokumentarnim i dečijim sadržajima. Ova dimenzija predstavlja temelj za dalju procenu kvaliteta javnog interesa u programskim šemama TV Pink.

„U novoj koncepciji jutarnjeg programa, prema navodima iz elaborata, biće kao posebne programske celine izdvojeni i definisani segmenti programa poput dokumentarnog, naučno-obrazovnog, kulturno-umetničkog i dečijeg. Dečiji program će biti implementiran u jutarnji program kolažnog tipa i pratiće stvaralaštvo mladih, a baviće se i razvojnim i psihološkim problemima ovog dela populacije. Značajan deo ovog programa činiće, prema navodima iz elaborata, najpopularniji animirani filmovi američke A produkcije. Dokumentarni program čini baza od preko 1000 dokumentarnih filmova svetski poznatih distributera, a podnosilac elaborata najavljuje prikazivanje ekskluzivnog dokumentarnog programa BBC od sledeće sezone. Prema navodima iz elaborata, kao najveća televizijska i produkciona kuća u Evropi, TV Pink u budućnosti planira produkciju, realizaciju i prikazivanje sopstvenog dokumentarnog programa. Kulturno-umetnički program TV Pink vezuje za povećanje produkcionih kapaciteta otvaranjem teatra „Odeon“ od sredine oktobra 2022. godine, a sadržaji ovih i drugih kulturnih dešavanja biće prikazivani u sklopu „Kulturno-umetničkog dnevnika“ kao budućeg formata. Naučno-obrazovni program će imati za cilj da podigne kulturni i obrazovni nivo gledalaca. To će ostvariti plasiranjem sadržaja u kolažne, ali i posebno profilisane emisije ovog žanra. Jedna od emisija ovog žanra biće *Tech Talk by Globaltel* koja se bavi tehnološkom revolucijom, modernim tehnologijama i najnovijim IT informacijama. Zabavni program razvijaće se kroz dva podžanra, kao govorni šou i kroz zabavno-informativni program. U elaboratu se navodi niz naslova novih emisija takvog tipa, preko 50“ (REM 2022:36).

Kvantitativna analiza sadržaja

U okviru analize sadržaja TV Pink, poseban fokus stavljen je na emisije koje u svojoj formi i tematskom okviru obuhvataju dominantne sadržajne orijentacije ove komercijalne televizije, prvenstveno rijaliti formate, informativne emisije i jutarnje magazinske programe koji često kombinuju informativu, društvenu hroniku i zabavu. Monitoring je obuhvatio sledeće emisije, koje su prepoznate kao reprezentativne za posmatrane kategorije:

- **Rijaliti**, najzastupljeniji i vremenski najduži segment programskog sadržaja TV Pink. Rijaliti programi čine okosnicu programskog identiteta ove televizije, sa prisustvom u svim delovima dana. Njihovo emitovanje je kontinuirano i često zauzima višečasovne blokove.
- **„Novo jutro“**, centralni jutarnji program TV Pink, koji objedinjuje informativne, kulturne i zabavne segmente. U okviru ove emisije emituju se i razgovori sa gostima iz sveta kulture i umetnosti, čime emisija na proklamovanom nivou delimično pokriva i teme iz kulture.

- **Informativne emisije**, koje se emituju više puta dnevno i pružaju pregled i komentar političkih, društvenih i ekonomskih događaja. Ove emisije ključne su za razumevanje informativnog aspekta ponude TV Pink i čine značajan deo dnevne programske strukture.

Mesečni monitoring emitovanja TV Pink pokazuje da najveći udeo u celokupnoj programskoj šemi zauzimaju rijaliti programi i kolažne informativne emisije. Rijaliti formati broje 111 jedinica, sa izuzetno dugim prosečnim trajanjem od preko 130 minuta, što ih čini programskim okvirom sa najvećim udelom, čak 32,33% ukupnog vremena. Kolažni informativni program, sa 31 emisijom, zauzima dodatnih 23,89%, dok su informativne emisije, iako brojne (103 emitovanja), zastupljene u nešto manjem procentu 14,81%. Kulturno-umetnički program, iako prisutan, čini simboličan deo programske šeme. Ovaj tip programa emituje se dominantno u okviru kolažnih formata, tačnije u okviru svega sedam delova emisija „Novo jutro“ i uz prosečno trajanje od oko 10 minuta, zauzima tek 0,15% mesečne realizacije.

	Broj emisija	Prosečno vreme trajanja u minutima	% u ukupnoj realizaciji programa
Kulturno-umetnički	7	10:11	0,15%
Informativni	103	64:17	14,81%
Rijaliti	111	131:35	32,33%
Kolažni (informativni)	31	346:05	23,89%

U pogledu produkcijskog modela, kulturno-umetničke emisije na TV Pink su u 100% slučajeva realizovane kao pseudoformati i pseudoprogrami, što znači da se kultura prikazuje u obliku priloga, komentara, gostovanja ili umetničkih osvrta unutar emisije kao što je „Novo jutro“. Tokom trajanja monitoringa, nije postojala niti jedna autentična, tematski zaokružena emisija iz kulture, umetnosti, nauke, niti bilo kakav oblik dečijeg problema. Sve ovo ukazuje na to da je prikazivanje kulturnih sadržaja integrisano u druge formate, često kao fasadni program ili dodatni sadržaj, a ne kao programski stub.

	Pseudo	Autentični
Kulturno-umetnički	(7) 100%	/
Informativni	/	/
Rijaliti	/	/
Kolažni (informativni)	/	/

Što se tiče publike, kulturno-umetnički sadržaji na TV Pink najvećim delom usmereni su ka odrasloj publici (71,4%), dok je 28,6% sadržaja orijentisano ka mladima. Odsustvo programa za decu i porodicu u ovoj kategoriji ukazuje na uređivačku logiku prema kojoj se kultura komunicira isključivo odraslima i mladima, najčešće kroz tematske razgovore i promotivne sadržaje vezane za aktuelne umetničke događaje (npr. predstave u pozorištu Odeon).

	Deca	Mladi	Odrasli	Porodica
Kulturno-umetnički	/	(2) 28,6%	5 (71,4)%	/
Informativni	/	/	/	/
Rijaliti	/	/	/	/
Kolažni (informativni)	/	/	/	/

U pogledu produkcijskog porekla, sve analizirane kulturno-umetničke emisije su domaće produkcije (7 emisija, 100%). Ipak, njihova brojnost i produkcijska forma ukazuju na više nego sekundarnu poziciju ovih sadržaja u okviru ukupne programske ponude.

	Domaća	Strana
Kulturno-umetnički	(7) 100%	/
Informativni	/	/
Rijaliti	/	/
Kolažni (informativni)	/	/

Konačno, vremensko pozicioniranje analiziranih emisija takođe potvrđuje njihovu marginalizaciju. Sve kulturno-umetničke emisije emitovane su isključivo van *prime time* termina, što značajno smanjuje njihov doseg i mogućnost uticaja. Njihovo pojavljivanje u jutarnjim magazinima, kratkim priloškim segmentima ili sporednim vremenskim blokovima dodatno ih udaljava od publike koja u tom periodu konzumira sadržaje najviše vidljivosti.

	Van Prime time-a	Prime time
Kulturno-umetnička	(7) 100%	/
Informativna	/	/
Rijaliti program	/	/
Kolažna (informativni)	/	/

TV Pink odlikuje se jasno profilisanom programskom šemom u kojoj dominiraju zabavni i rijaliti formati, dok su informativni i kolažno-strukturirani sadržaji prisutni kao sekundarni, ali stabilni delovi ponude. Kulturni sadržaji su kratki, u potpunosti pseudokaraktera i emitovani isključivo van udarnih termina, što svedoči o njihovoj simboličkoj funkciji u okviru ukupne šeme. Većina emisija koje se mogu povezati sa temama kulture i umetnosti realizovane su kao prilozi ili tematski segmenti unutar šireg magazinskog jutarnjeg programa, bez zasebnog statusa ili kontinuiranog emitovanja. Odsustvo razrađenih edukativnih i kulturnih formata dodatno potvrđuje uređivački fokus na sadržaje visoke gledanosti i spektakla, dok se kultura u ovom okviru tretira kao dopunski sadržaj. Njihova prisutnost deluje više kao forma ispunjavanja minimalnih programskih normi, nego kao rezultat dugoročne uredničke politike usmerene ka društveno relevantnim temama i javnom interesu.

Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata

U elaboratu TV Pink ističe se da je njen program namenjen širokoj ciljnoj grupi, svim gledaocima starijim od četiri godine, uz jasnu najavu da će 5% programa biti posvećeno osobama sa invaliditetom i manjinskim grupama, a posebna pažnja posećena je razvoju dokumentarnog, dečijeg, kulturno-umetničkog i naučno-obrazovnog sadržaja. U dokumentu se nagoveštava strateški zaokret ka ozbiljnijem i raznovrsnijem programskom sadržaju, uz promociju visokokvalitetnih licenciranih emisija i jačanje segmenta sa obrazovno-informativnim potencijalom. Nalazi monitoringa, s druge strane, pokazuju da je program TV Pink u značajnom raskoraku s predloženim elaboratom na osnovu kojeg je REM odlučio da ovoj televizijskoj stanici dodeli nacionalnu frekvenciju.

Monitoring – dominacija rijalitija, marginalna prisutnost kulture i edukacije

Rezultati monitoringa ukazuju na drastično drugačiju programsku stvarnost od one u elaboratu. TV Pink čvrsto je pozicionirana kao komercijalni medij sa jakim osloncem na rijaliti formate, koji zauzimaju više od trećine ukupnog mesečnog vremena (32,33%), uz višečasovno svakodnevno emitovanje. To jasno pokazuje da je rijaliti program ne samo najzastupljeniji, već i strukturno centralni segment uređivačke politike. Kulturno-umetnički sadržaji simbolično su prisutni, bez ijedne emisije koja bi se mogla označiti kao autentična emisija iz oblasti kulture. Sve emisije koje su u programskoj šemi predstavljene kao emisije „kvalitetnog programa“ su realizovane kao pseudoformati, najčešće u formi gostovanja umetnika ili osvrta na aktuelna dešavanja unutar jutarnjih magazina (npr. „Novo jutro“), što ih čini više dekorativnim elementom nego funkcionalnim kulturnim sadržajem. Njihovo emitovanje isključivo van *prime time* termina dodatno potvrđuje perifernu ulogu ovih programa i sadržaja. Informativni programi su stabilno prisutni, njihovo trajanje i broj emisija jesu značajni (14,81%), ali ostaju u senci rijalitija i kolažno-informativnih emisija, koje zauzimaju dodatnih 23,89% mesečne realizacije. Ovi kolažni formati često kombinuju vesti, komentare i lakši društveni sadržaj, sa ciljem održavanja pažnje gledalaca, ali bez jasne obrazovno-informativne orijentacije.

Raskorak između strategije i prakse

U poređenju sa elaboratom, monitoring TV Pink otkriva ozbiljnu razliku u nekoliko ključnih oblasti. Deklarisana podrška edukativnim i kulturnim sadržajima ne postoji u praksi: u toku posmatranog perioda nije zabeležen nijedan dokumentarni, dečiji niti naučno-obrazovni format. Takođe, najavljena inkluzivnost i specifični sadržaji namenjeni manjinskim i ranjivim grupama nisu uočeni tokom monitoringa. Umesto obećane programske raznovrsnosti, TV Pink se oslanja gotovo isključivo na jednu dominantnu strukturu, rijaliti formate, dok su svi ostali žanrovi vremenski i sadržajno marginalizovani, osim informative. Ovakva praksa ukazuje na to da su deklarativni elementi iz elaborata primarno regulativne prirode, usmereni ka formalnom zadovoljenju zahteva regulatornih tela, dok se stvarna uređivačka politika vodi isključivo logikom tržišnog uspeha i maksimizacije gledanosti, uz istovremenu minimizaciju ulaganja u sadržaje od šireg javnog značaja.

Zaključak

Televizija Pink se, uprkos elaboratu koji obećava pluralistički, inkluzivan i edukativno-kulturološki sadržaj, u praksi profilise kao visoko komercijalni emiter, sa ekstremno centralizovanom ulogom rijalitija i simboličkom prisutnošću svih drugih formata koji se odnose na obrazovanje, kulturu ili javni interes. Iako se deklarativno poziva na načela pluralizma i profesionalnih standarda, u svojoj programskoj praksi televizija Pink sistematski favorizuje sadržaje i formate koji su u suprotnosti sa osnovnim postulatima novinarskog kodeksa i etičkog izveštavanja. Kulturno-umetnički sadržaji postoje samo kao površni prilozi bez samostalnog formata, dok su edukativni, naučni i dečiji sadržaji potpuno odsutni iz monitoringa. Time se potvrđuje da programska raznolikost i javni značaj nisu strateški prioriteti, već elementi deklarativne politike bez operativnog pokrića. Pink televizija se tako pozicionira kao medij spektakla i masovne zabave. U tom smislu, TV Pink ne gradi kapacitet za društveno relevantno medijsko delovanje, već maksimizira komercijalni efekat kroz format koji garantuje najvišu vidljivost i tržišnu efikasnost.

Iako je TV Pink u elaboratu predvideo da 20% svog programa posveti sadržajima iz četiri tada obavezna žanra (dokumentarni, dečiji, kulturno-umetnički i naučno-obrazovni), monitoring pokazuje da je emitovano svega 0,15% sadržaja iz tih kategorija, i to isključivo iz kulturno-umetničkog segmenta. Nema podataka o emitovanju dokumentarnih, dečjih ili naučno-obrazovnih emisija. Takođe, iako je planirano 20% informativnog sadržaja, monitoring beleži 14,81%, dok su rijaliti sadržaji višestruko premašili planiranu kvotu, zauzimajući preko 32% ukupnog emitovanog vremena. Ovakav raskorak jasno pokazuje da TV Pink nije ispunila kvantitativne obaveze iz svog elaborata, uprkos činjenici da je elaborat sastavni deo dozvole, te da se od njegovih odredbi ne može odstupati bez formalne promene. To dodatno potvrđuje sistemski nesklad između regulatornih obaveza i stvarnog programskog ponašanja emitera.

Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Hit tvit“

U okviru višegodišnjeg trenda urušavanja profesionalnih i etičkih standarda u medijima u Srbiji, televizija Pink izdvaja se kao centralni akter u produkciji politički pristrasnog i propagandno usmerenog sadržaja. Njena uređivačka politika sistematski isključuje kritičke glasove, dok dominiraju stavovi koji bespogovorno podržavaju aktuelnu vlast. Emisija „Hit tvit“ se u tom kontekstu nameće kao ključni medijski format kroz koji se sprovodi intenzivna polarizacija javnosti i diskreditacija kritičkih glasova. Ova emisija, iako formalno koncipirana kao politički dijalog, u praksi funkcioniše kao platforma za stigmatizaciju neistomišljenika i konstruisanje binarnog narativa u kome su vlast i njen lider nosioci stabilnosti i patriotizma, dok su svi drugi predstavljeni kao nedobronamerni i opasni po društvo. Gosti su gotovo isključivo politički ili medijski predstavnici režima. Uprkos očiglednom odstupanju od osnovnih profesionalnih standarda i zakonskih normi koje podrazumevaju uravnoteženo, istinito i pluralno izveštavanje, Regulatorno telo za elektronske medije do sada nije reagovalo na ovakvu uređivačku praksu, čime dodatno doprinosi normalizaciji propagande i gušenju demokratskog dijaloga u medijskom prostoru. U nastavku sledi analiza emisije „Hit tvit“ kao reprezentativnog primera ove medijske strategije.

Datum emitovanja: 16. mart 2025. godine

Televizija: Pink

Trajanje emisije: 94 minuta

Voditeljka: Verica Bradić

Gosti i njihove afilijacije:

- **Vojslav Šešelj** – Srpska radikalna stranka
- **Miloš Pavlović** – predstavnik inicijative „Studenti koji žele da uče“
- **Milomir Marić** – novinar, TV Happy

Antisrpski narativ kao okosnica moralne i političke diskvalifikacije protesta u Srbiji

Emisija fokusirano kreira narativ označavanja studentskih protesta kao „antisrpskih“, što predstavlja centralni diskurzivni mehanizam delegitimizacije političkog otpora i protesta. Upotrebom izraza kao što su „antisrpski centar“, „antisrpske aktivnosti“ i „antisrpska zavera“, protesti se prestaju posmatrati kao izraz unutrašnjeg nezadovoljstva ili društvenog pluralizma, već bivaju predstavljeni kao instrumenti stranih interesa. Ovako pozicionirani akteri protesta ne tretiraju se kao politički subjekti, već kao izdajnici nacije. Retorička figura „širenja pipaka“ dodatno doprinosi paranoičnoj slici o unutrašnjem razaranju, čime se u domaći ideološki okvir uvodi model „unutrašnjeg neprijatelja“.

Pored političkih neistomišljenika, u diskurs se uvode i institucije poput Srpske pravoslavne crkve, čiji pojedini predstavnici bivaju označeni kao saučesnici u „antisrpskim ispadima“. Time se dodatno širi

granica sumnje i stigmatizacije, pa se kritika vlasti više ne toleriše ni u okviru tradicionalno veoma lojalnih struktura. Konstrukcija „antisrpske zavere“ tako postaje sveobuhvatna i obuhvata studente, profesore, opozicione stranke, pojedine vladike i strane sile, čime se stvara binarna opozicija između „prave Srbije“ i „njihovih neprijatelja“. Na taj način se delegitimizacija protesta ne postiže argumentima, već moralnom diskvalifikacijom, dok se istovremeno opravdava svaki oblik represije prema „zaverenicima“ u ime očuvanja nacionalnog poretka.

„...novosadskog antisrpskog centra, to je centar koji uglavnom širi pipke po Vojvodini, postoji beogradski antisrpski centar koji i dalje nije razotkriven.“ – Vojislav Šešelj

„Neki će i dalje pokazivati apsolutnu poslušnost svojoj centrali antisrpskoj, neki će se polako distancirati, i oni će sad žuriti dok taj proces nije ubrzan da još izmanipulišu studente oko eventualno blokade aerodroma, Kolubare, NIS-a, Petrol hemije i tako dalje.“ – Vojislav Šešelj

„Ima sad dosta problema i SPC, okupila se jedna grupica vladika oko Grigorija Durića i oni su podržali sve ove ispade protiv režima, sve ove antisrpske aktivnosti, a Grigorije Durić udara i na temelje crkve i krajnje je vreme da ga crkva smeni, da ga raščini.“ – Vojislav Šešelj

„Ja glasam za broj 2. Smatram da je to veličanstvena stvar koja je pojedinačno gledajući dosad najbolje raskrinkala ovu antisrpsku zaveru i njene ciljeve i glupost i idiotizam i ludost njenih aktera.“ – Vojislav Šešelj

Napadi na univerzitete i akademsku autonomiju

Gosti svojim izjavama artikulišu strategiju delegitimizacije univerziteta kao autonomne intelektualne institucije i predstavljaju ga kao političkog neprijatelja. Rektor Beogradskog univerziteta (BU) i drugi profesori u emisiji se ne kritikuju zbog pojedinačnih stavova ili postupaka, već se sistematski prikazuju kao izvršioci stranih interesa, učesnici u „zaveri“ protiv države, pa čak i kao mentalno neuračunljive osobe. Ovakva personalizovana kriminalizacija služi tome da se univerzitet predstavi ne kao izvor kritičke misli, već kao centar subverzije, čime se stvara opravdanje za državnu intervenciju, represiju i ukidanje akademske autonomije. Kada se rektoru BU Vladanu Đokiću javno sugeriše da „mora u zatvor“ i poziva na „hapšenja glavnih kolovođa“, to više nije diskusija o obrazovnim politikama, studentima u blokadi, političkoj odgovornosti ili disfunkcionalnim institucijama, već demonizacija profesije kroz jezik sile.

U drugom planu ovih izjava nalazi se širi pokušaj da se kritičko mišljenje na univerzitetima prikaže kao nelegitimno, strano i opasno. Upotreba izraza kao što su „antisrpski centar“, „šefovi protesta“, „treba da dobiju otkaze“, kao i tvrdnje da su profesori instrumenti CIA, ukazuju na radikalno sužavanje javnog prostora za disonantne glasove. Ovakva konstrukcija opravdava ne samo političku čistku, već i ideološku kontrolu nad visokoškolskim ustanovama. Umesto da bude mesto slobodne debate, univerzitet se predstavlja kao strateška tačka destabilizacije, što dugoročno ugrožava akademsku slobodu i učvršćuje model društva u kome je svaka kritika vlasti potencijalni čin izdaje.

„On je jedan od glavnih šefova, i mene čudi što ga policija već nije uhapsila, on se tako eksponirao. On je sedam dana neposredno pre ovog mitinga proveo u Briselu dobijajući instrukcije.“ – Vojislav Šešelj o rektoru Vladanu Đokiću

„On je morao da ide u zatvor, zbog svog onog ponašanja danima pre protestnog mitinga i onda je došlo opet do sukobljavanja između lidera na terenu i onih iz pozadine, i opet je došlo do odlučivanja da se ide na Slaviju ili da se ne ide, i na kraju ti šefovi na terenu su odlučili da se ipak svi premeste na Slaviju i to neposredno pred početak mitinga pred Narodnom skupštinom.“ – Vojislav Šešelj

„...postoji beogradski antisrpski centar koji i dalje nije razotkriven, nismo još našli nekoga ko bi snimio njihove sastanke i predao ih javnosti, ali tu je svakako jedan od njih rektor Vladan Đokić.“ – Vojislav Šešelj

„Zato mora da se uspostavi prinudna uprava na Univerzitetu i na većem broju fakulteta, da se pohapse glavne kolovođe.“ – Vojislav Šešelj

„Ne, nego laže javnost i sebi odstupnicu sprema.“ – Vojislav Šešelj

„...rektor i dekani neka slobodno izvole i neka se obračunavaju sa drugim političarima, sa drugim ljudima u okviru stranaka, a ne sa nama studentima. Oni preko nas, preko jedne grupe studenata koji žele da sprovedu blokade, žele da se dokopaju vlasti.“ – Miloš Pavlović

„nisu normalni ni ovi univerzitetski profesori u Beogradu koji su stali na čelo ove pobune, nisu normalni. Misle da CIA može sve da im omogući, misle da je CIA najveća moć na zemaljskoj kugli... Prešli su se grdno, skupo će ih to koštati... Treba sad otkaze da dobiju svi.“ – Vojislav Šešelj

„Ali kako smo došli dotle da profesori sa fakulteta zovu na nered, u društvu pozivaju na nasilje, evo danas vidimo još jedan od profesora Pravnog fakulteta...“ – Verica Bradić

Protest kao produkt stranih službi i opozicije

U emisiji se, između ostalog, kreira narativ o stranim plaćenicima i instruisanim studentima, u kojem se protesti ne sagledavaju kao spontan izraz studentske/građanske volje, već kao produkt spoljne kontrole i manipulacije. Studenti u blokadi se ne označavaju čak ni kao politički subjekti, već kao instrumenti tuđih interesa, pri čemu se kao glavni „ktitori“ identifikuju domaći intelektualci povezani sa univerzitetima, opozicijom i navodnim stranim centrima moći poput CIA-e. Tvrdnje da je Beograd „glavni centar vrbovanja“, te da je rektor Vladan Đokić boravio u Briselu na „instruktaži“, uspostavljaju logiku u kojoj svaki pokušaj studentskog otpora postaje deo međunarodne zavere, a studenti objekti nad kojima se vrši političko vrbovanje. Ovakav okvir aktivno briše mogućnost da studenti deluju iz sopstvene svesti, potrebe ili uverenja, čime im se oduzima i građanski i intelektualni kapacitet.

Pritom, navodna instruisanost studenata koristi se kao ključni oslonac za širu političku diskvalifikaciju protesta. Izjava Miloša Pavlovića da su studenti u blokadi „lutke na koncu“ efektno učvršćuje predstavu

da studenti nisu nosioci političke volje, već pijuni u rukama stranih sila i domaćih izdajnika. U tom narativnom okviru, studenti nisu ni politički protivnici, već obmanute žrtve, koje se kao takve moraju „osloboditi uticaja“, što implicitno opravdava represiju i diskreditaciju celog pokreta. Diskurs „zavedenosti“ se tako koristi za delegitimizaciju svakog otpora: ako studenti nisu samostalni, nema potrebe za dijalogom sa njima, već isključivo za obračunom sa njihovim „mentorima“ profesorima. Ovakva konstrukcija omogućava vlasti da izbegne odgovornost za društvene tenzije i da ih prebaci na navodne spoljne i unutrašnje zaverenike.

„Ovo je centar novosadski, tu fali još Dinko Gruhonjić, tu fali Ješić, tu fali Brković i još nekolicina, ali oni to sve predvode tamo i ima iz pozadine jedan broj profesora univerziteta koji se sa njima solidarišu i koji im daju ponekad instrukcije, ali glavni centar je u Beogradu, ovde je CIA najviše vrbovala.“ – Vojislav Šešelj

„On je jedan od glavnih šefova, i mene čudi što ga policija već nije uhapsila, on se tako eksponirao. On je sedam dana neposredno pre ovog mitinga proveo u Briselu dobijajući instrukcije.“ – Vojislav Šešelj o rektoru

„Na ovim videima mi zapravo vidimo da su oni instruisani nečim, neko ih je... neko tu upravlja, oni su lutke kao onaj konac lutke.“ – Miloš Pavlović

„Kao što nisu normalni ni ovi univerzitetski profesori u Beogradu koji su stali na čelo ove pobune, nisu normalni. Misle da CIA može sve da im omogući, misle da je CIA najveća moć na zemaljskoj kugli.“ – Vojislav Šešelj

Sugestivna uloga voditeljke Verice Bradić

U emisiji Hit tvit, voditeljka Verica Bradić pokazuje visok stepen neobjektivnosti kroz otvoreno pozicioniranje uz jednu stranu, čime se poništava osnovna uloga novinara kao posrednika između javnosti i sagovornika. Umesto da otvara prostor za kritičko propitivanje stavova i različitih perspektiva, ona preuzima narativ gostiju i pretvara se u sugestivnog aktera diskursa. Njena pitanja nisu neutralna već oblikovana tako da potvrde već izrečene optužbe ili da dodatno pojačaju postojeće narative o zaveri, antisrpskom delovanju ili stranim plaćenicima. Takvim pristupom novinarka Bradić ne samo da učvršćuje ideološki okvir emisije, već i utiče na percepciju gledalaca, navodeći ih da prihvate ponuđenu interpretaciju kao jedinu legitimnu.

Pored sugestivnosti, primetan je i obrazac targetiranja pojedinaca i grupa, naročito profesora, opozicionih aktivista i studenata u blokadi, koje kroz pitanja i komentare prikazuje kao moralno inferiorne, elitističke ili destruktivne. Novinarka Bradić koristi stereotipe i emocionalno obojene formulacije kako bi diskreditovala kritičke aktere. Umesto da postavlja pitanja koja zahtevaju argumentaciju, ona nudi pretpostavke koje impliciraju krivicu. Takvo vođenje razgovora ne omogućava razmenu mišljenja, već služi kao medijski alat za učvršćivanje hegemonog narativa i diskreditaciju svake drugačije pozicije. Time novinarka Bradić napušta poziciju profesionalne distance i prelazi u ulogu političkog saradnika u komunikacionoj strategiji vlasti.

„To opozicija organizuje prijavljivanje“ – Verica Bradić o zvučnom topu i lekarskim pregledima

„Primetila sam da su, gledajući izveštaje napada na vas u proteklih nekoliko dana, prilazili su vam ljudi koji izgledaju kao da sebe smatraju elitom. Ljudi iz kruga dvojke koji nisu bili u nastupu uopšte tako lepo vaspitani kako sam videla.“ – Verica Bradić

„Kako je nešto što je bilo normalno pre četiri meseca sada nenormalno, među kolegama me interesuje kako je došlo do toga?“ – Verica Bradić

„Koliko je bolesna ta veza, studenti, profesori, vojska, pučisti?“ – Verica Bradić

„Odakle uopšte potreba profesora da budu u kontaktu sa delovima vojske?“ – Verica Bradić

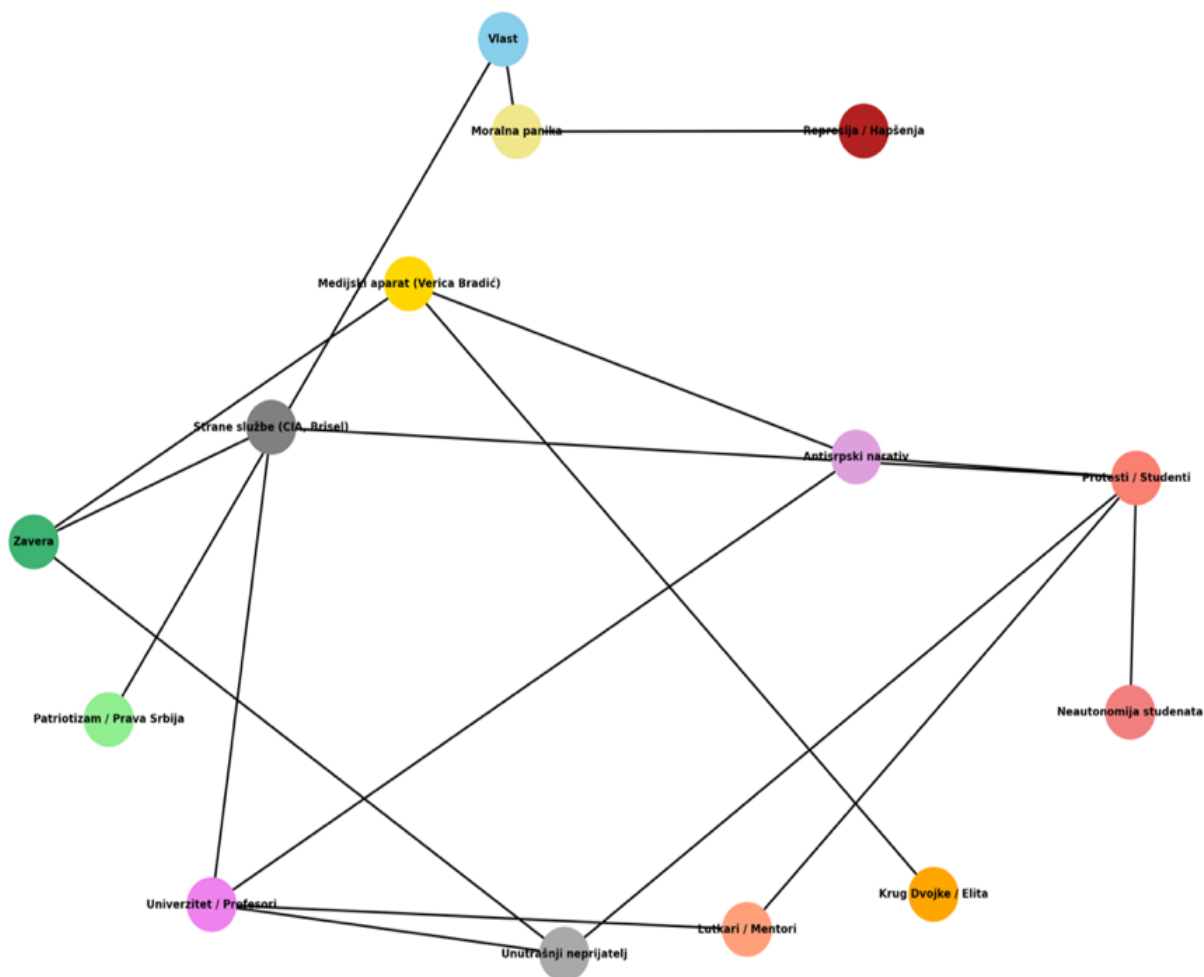
„Ali kako smo došli dotle da profesori sa fakulteta zovu na nered, u društvu pozivaju na nasilje, evo danas vidimo još jedan od profesora Pravnog fakulteta.“ – Verica Bradić

„Koliko misliš da ima još kolega koji učestvuju u ovim zaverama?“ – Verica Bradić

Zaključak

Sadržaj emisije Hit tvit od 16. marta 2025. godine ukazuje na sistemski oblikovan medijski okvir koji funkcioniše ne kao prostor za javni dijalog, već kao instrument ideološke mobilizacije u funkciji vlasti. Kroz diskurzivne mehanizme delegitimizacije (antisrpski narativ, demonizaciju univerziteta, optužbe o stranim plaćenicima i sugestivno novinarstvo), emisija učvršćuje binarni svet: na jednoj strani patriotske snage okupljene oko vlasti, a na drugoj strani unutrašnji i spoljni neprijatelji koji žele da destabilizuju državu. Studentima se uskraćuje autonomija, profesorima se oduzima kredibilitet, a svaka sumnja ili otpor se moralno i politički diskvalifikuju. Takav medijski narativ ne samo da marginalizuje kritičke glasove, već ih postavlja u unapred osuđenu poziciju, ne kao sagovornike, već kao pretnju. Ovaj oblik diskursa veoma je opasan. On ne predstavlja samo iskrivljen prikaz stvarnosti, već aktivno proizvodi političku kulturu isključivanja i straha.

Diskurzivna mapa emisije „Hit tvit“

Čvorišta i funkcije

- **Vlast** – Centralni autoritet koji kroz moralnu paniku opravdava represivne mere
- **Studenti** – Delegitimisani akteri predstavljeni kao „antisrpski“, „neautonomni“, „manipulisani“, bez političkog subjektiviteta
- **Univerzitet / Profesori** – Ideološki neprijatelji označeni kao instrumenti stranih službi i organizatori „zavere“
- **Strane službe (CIA, Brisel)** – Strani uticaj u pozadini protesta i intelektualnog otpora
- **Antisrpski narativ** – Moralna delegitimizacija svakog oblika kritike
- **Medijski aparat (Verica Bradić)** – Moderatorka hegemonog narativa kroz sugestivna pitanja i targetiranje

- **Lutkari / Mentori, Neautonomija studenata** – Konstruisani mehanizmi za oduzimanje autonomije građanima i studentima
- **Krug Dvojke / Elita** – Kulturno-klasna meta, označena kao „otuđena manjina“
- **Represija / Hapšenja** – Opravdani ishod diskursa moralne panike
- **Zavera** – Krovni koncept koji sve elemente povezuje u paranoični narativ.

Diskurzivna mapa pokazuje da je diskurs emisije Hit tvit strukturiran tako da:

- neutralizuje demokratski pluralizam,
- naturalizuje represiju kao legitimnu odbranu,
- demonizuje znanje i kritičku misao,
- suzbija političku autonomiju građana (posebno studenata),
- koristi medije kao oruđe ideološke hegemonije.

TV B92

Sažetak elaborata (2022)

Opšti podaci i programska orijentacija

Televizija B92 se u elaboratu pozicionirala kao nacionalni emiter sa ciljem da pruža informativno-zabavni program koji pokriva širok spektar društvenih tema. U nekoliko delova elaborata napominje se da je TV B92 svojim programima posebno posvećena mladoj populaciji gledalaca, odnosno da joj je radno sposobna grupa mladih gledalaca od 20 do 35 godina starosti glavna ciljna grupa. Osim drugih ciljnih grupa, elaborat posebno ističe programe koji će biti namenjeni za „manjine, hendikepirane osobe i socijalno ugrožene osobe“.

Prema elaboratu, TV B92 ima tri cilja:

- da informiše,
- da zabavi,
- da unapredi društvene i televizijske standarde.

Osim toga, u elaboratu se naglašava društvena funkcija TV B92, koja se ogleda u tome što „ulaže poseban trud da i kroz zabavni program vrši pozitivan uticaj na gledaoce svih uzrasta, posebno mladih, uz promovisanje društvenih i porodičnih vrednosti i normi ponašanja, tretiranje važnih tema, jačanje svesti i edukaciju o pojavama u društvu i pravima manjina“.

Programska struktura i žanrovska zastupljenost

Program je podeljen na više žanrovskih celina, sa različitim udelom učešća u programskoj šemi, i to na informativni, serijski, filmski, zabavni, oglašavanje i TV prodaja, dečiji, naučno-obrazovni, dokumentarni, muzički, kulturno-umetnički, program za maloletnike, sportski i rijaliti program.

Vrsta programa	Udeo
Informativni	18%
Serijski	17%
Filmski	13%
Zabavni	12%
Oglašavanje TV prodaja	11%

Dečiji	10%
Naučno-obrazovni	7%
Dokumentarni	3%
Muzički	3%
Kulturno-umetnički	2%
Program za maloletnike	2%
Sportski	1%
Rijaliti	1%

U obrazloženju odluke Saveta REM-a, posebno se naglašava segment koji je od izuzetnog značaja za predmet ove analize, a to je odnos televizijskih emitera prema sadržajima iz domena kulture i umetnosti, naučno-obrazovnim emisijama, dokumentarnim formatima i programima namenjenim deci.

„U okviru dokumentarnog programa, najavljeno je emitovanje serijala strane produkcije o istoriji, sportu i naučnim sadržajima, kao i razvijanje sopstvene produkcije dokumentarnog programa relevantnog za domaću publiku. Naučno–obrazovni program će obuhvatati naučno-popularne formate tipa emisije Galileo (sic!) kao i puno kratkih formata sa temom pojašnjavanja naučnih, tehnoloških, kulturnih i društvenih pojmova. U okviru zabavnog programa planirane su emisije raznovrsnih tema i formi: od humorističkih emisija, preko kvizova, zabavnih emisija o sportu, muzici i savremenoj kulturi. Kulturni program je najavljen kroz specijalne formate koji prate važne događaje kulturno–umetničke scene i kroz mini formate namenjene mladima. U elaboratu je naznačeno da podnosilac prijave ima već ustaljeno mesto za emitovanje dečijeg programa, koji će pored animiranih serijala, upotpuniti kroz studijske emisije namenjene deci i mladima“ (REM 2022:50-51).

Kvantitativna analiza sadržaja

U okviru analize sadržaja TV B92, poseban fokus stavljen je na emisije koje su direktno ili indirektno obuhvatale teme kulture, obrazovanja, informisanja i dečijeg programa. Monitoring je, između ostalog, obuhvatao konkretna emitovanja sledećih emisija koje su bile prepoznate kao relevantne za posmatrane kategorije:

- **„Želim da ti kažem“**, jutarnji format koji se pretežno oslanja na intervjue, tematske priloge i razgovore sa raznovrsnim gostima iz različitih društvenih sfera
- **„Moje selo veselo“**, program sa segmentima vezanim za lokalnu kulturu i običaje
- **„Muzički vodič“**, program koji se bavi popularnom muzikom

- **Crtani filmovi**, reprezent dečijeg televizijskog sadržaja
- **Informativne emisije**, informativni blokovi i emisije koje pokrivaju svakodnevne vesti i događaje

Nalazi monitoringa pokazuju da u ukupnoj posmatranoj šemi dečiji i informativni program imaju najveću stopu zastupljenosti, dok kulturno-umetničke emisije imaju najveće prosečno trajanje, skoro sat vremena po emisiji. Dečiji program (crtani filmovi u jutarnjim satima) beleži ubedljivo najveći broj emisija (113), sa prosečnim trajanjem od oko 23 minuta. Ova vrsta sadržaja čini oko 5,78% ukupnog televizijskog vremena, što je komparativno posmatrano solidna zastupljenost, ali ipak ukazuje na to da deca nisu u centru programskog interesovanja. S obzirom na obrazovni potencijal koji dečiji program nosi, ovaj procenat ukazuje na relativno ograničenu posvećenost toj ciljnoj grupi. Posebno je značajno istaći da je gotovo celokupan dečiji sadržaj stranog porekla, što dodatno otvara pitanje kulturnog suvereniteta u medijskom prostoru namenjenom deci. Takođe treba istaći da gotovo da i ne postoji dečiji program koji je edukativnog karaktera.

Informativne emisije, sa 96 emitovanih emisija i prosečnim trajanjem od 23 minuta, zauzimaju oko 5% ukupnog emitovanog vremena. Iako je broj značajan i ritam emitovanja stabilan, ukupan udeo u programu ne odaje utisak posebne važnosti koji bi bio relevantan za gledaoce i javnosti. Ovakav pristup informisanju posebno dolazi do izražaja u ključnim političkim trenucima, kao što je paradigmatičan primer tokom izborne noći 2023. godine, kada je TV B92 „ignorirala“ izborni proces i emitovala filmski program, što je neuobičajeno za televiziju sa dozvolom za emitovanje na nacionalnom nivou. Takve uredničke odluke dovode u pitanje osnovanost postojanja nacionalne dozvole, s obzirom na to da televizija ne samo da ne obavlja svoju informativnu funkciju u javnom interesu, već i ne doprinosi sadržajima koji su prepoznati kao programski prioriteti, poput dečjeg, kulturno-umetničkog, naučnog i dokumentarnog programa. Umesto da popuni prostor koji su druge nacionalne televizije zanemarile, TV B92 se dodatno udaljava od standarda javne odgovornosti, što otvara ozbiljna pitanja o opravdanosti njenog statusa u sistemu elektronskih medija.

S druge strane, kulturno-umetnički sadržaji beleže svega 14 emisija, sa prosečnim trajanjem od 58 minuta. Ove emisije su, dakle, znatno duže, ali se emituju retko i njihov udeo u ukupnoj realizaciji programa iznosi samo 1,83%. Kulturni sadržaji su dugi, ali marginalizovani, pozicionirani van najgledanijih termina i emitovani u ograničenim brojevima. Dodatno, oko polovine tih emisija spada u pseudoprograme, što znači da često predstavljaju delove kolažnih, informativnih ili promotivnih sadržaja umesto autentičnih, celovitih produkcija. Kolažni kulturni sadržaji posebno su slabo zastupljeni: iako brojčano nešto češći (17 emisija), prosečno traju 14 minuta i čine samo 0,53% ukupnog programa, što ih pozicionira kao rubne dopune postojećeg programa, a ne kao zasebne i ozbiljne programske jedinice.

	Broj emisija	Prosečno vreme trajanja u minutima	% u ukupnoj realizaciji programa
Dečiji	113	22:83	5,78%
Kulturno-umetnički	14	58:21	1,83%
Informativni	96	23:27	5%
Kolažni (kultura)	17	14	0,53%

Kulturno-umetnički program je u značajnoj meri pseudodokumentarni i gotovo u ravnoteži sa „autentičnom“ produkcijom. U slučaju TV B92, to znači da se kultura najčešće prikazuje kroz priloge, intervju, interpretacije samih autora, komentare i kolaže (gostovanja umetnika i kulturnih radnika), a ne kroz autentične sadržaje (dokumentarce, reportaže i druge kulturne forme). Kulturni kolažni sadržaj je u potpunosti pseudoprogram, što ukazuje na slabu autorsku i produkcijsku podršku.

	Pseudo	Autentični
Dečiji	2,7%	97,3%
Kulturno-umetnički	42,9%	57,1%
Kolažni (kultura)	100%	/

Dečiji program jasno je i dobro usmeren prema deci, ali je to i očekivano jer su u pitanju dominantno crtani filmovi. Kulturni sadržaj je nešto više orijentisan ka mlađoj publici nego ka odraslima, što nije tako tipično i može ukazivati na tranziciju kulturnog narativa ka zabavi i popularnoj kulturi. Kolažni kulturni sadržaji pokušavaju da balansiraju između različitih ciljnih grupa.

	Deca	Mladi	Odrasli
Dečiji	100%	/	/
Kulturno-umetnički	/	57,1%	42,9%
Kolažni (kultura)	5,9%	52,9%	41,2%

Skoro celokupan dečiji sadržaj je stranog porekla, što ukazuje na nisku domaću produkciju za decu. Nasuprot tome, svi kulturni sadržaji su domaći, što je pozitivno, ali kvantitativno marginalizovano. Ovaj disbalans ukazuje na sistemski deficit domaće kulturne i edukativne proizvodnje za mlađe uzraste.

	Domaća	Strana
Dečiji	2,7%	97,3%
Kulturno-umetnički	100%	/
Kolažni (kultura)	100%	/

Nijedan od analiziranih sadržaja nije emitovan u *prime time* terminu. Odsustvo kulturno-umetničkih sadržaja u večernjem terminu jasno pozicionira ove sadržaje kao periferne, izvan okvira najvidljivijeg televizijskog prostora. Time se šalje poruka o simboličkom statusu ovih tema u hijerarhiji televizijskog sadržaja.

	Van Prime time-a	Prime time
Dečiji	100%	/
Kulturno-umetnički	100%	/
Kolažni (kultura)	100%	/

Monitoring analiza pokazuje da TV B92 ne zanemaruje kulturne i informativne sadržaje u potpunosti, ali ih pozicionira kao periferne i sekundarne u odnosu na komercijalno atraktivnije formate. Uprkos prisustvu određenih emisija koje se najšire mogu svrstati u kulturu, njihova retkost i odsustvo iz udarnog termina ukazuju na strukturnu marginalizaciju javno značajnog sadržaja. Ovakav model produkcije i distribucije reflektuje širi medijski kontekst u kome se obrazovni i kulturni programi sve više svode na kratke formate, priloge i pseudodokumentarne forme, čime se slabi njihov potencijal za dublji društveni uticaj. Monitoring ukazuje na kvantitativnu i simboličku marginalizaciju kulturno-obrazovnog sadržaja. Dominacija stranih dečijih emisija, retkost kulturnih sadržaja, njihova odsutnost u udarnim terminima i česta pseudoforma, ukazuju na površno ispunjavanje programskih obaveza, bez stvarne orijentacije ka obrazovanju i kulturi.

Uporedna analiza nalaza iz monitoringa i elaborata

U elaboratu, TV B92 se pozicionira kao nacionalni emiter sa izraženom društvenom funkcijom, navodeći tri temeljna cilja: da informiše, zabavi i unapredi društvene i televizijske standarde. Poseban akcenat stavljen je na mlade kao glavnu ciljnu grupu, kao i na sadržaje za manjinske i osetljive društvene grupe, uključujući osobe sa invaliditetom i socijalno ugrožene. Elaborat ističe posvećenost

obrazovnim i kulturnim sadržajima, sa fokusom na promociju pozitivnih društvenih vrednosti, čak i kroz zabavni sadržaj. Ipak, rezultati monitoringa ukazuju na to da se ta orijentacija u stvarnosti ostvaruje vrlo skromno, a u nekim segmentima i simbolično. Najzastupljeniji programi u praksi su dečiji (strani crtani filmovi) i informativni, dok su kulturni i naučno-obrazovni formati retki, kratki i emitovani van *prime time* termina.

Kulturni i obrazovni sadržaji – marginalni uprkos deklaracijama

Iako se u elaboratu tvrdi da TV B92 ulaže poseban trud da kroz zabavni program vrši pozitivan uticaj, monitoring pokazuje da kulturno-umetnički i obrazovni sadržaji čine jedva vidljiv deo programske šeme. Kulturni sadržaji su retki, a i kada se pojave, najčešće su pseudosadržaji, bez jasno strukturirane forme, često integrisani u kolažne emisije u vidu gostovanja/intervjua. Udeo kulturnog programa u celokupnom mesečnom emitovanju je vrlo nizak. Značajan je i podatak da su svi kulturni formati emitovani isključivo van *prime time* termina, što snižava njihov potencijalni uticaj i svedoči o njihovoj simboličkoj funkciji unutar šeme.

Dečiji sadržaji – kvantitativno prisutni, ali sadržinski „tanki“

Dečiji program beleži najveći broj emisija u monitoringu, što može delovati u skladu sa ciljevima elaborata. Međutim, većina dečijih emisija sastoji se od crtanih filmova stranog porekla, bez edukativnog ili lokalno relevantnog sadržaja. Time se, iako kvantitativno prisutan, dečiji program svodi na uvozni zabavni sadržaj, bez dublje obrazovne ili kulturne funkcije.

Informativni sadržaji – stabilni, ali ne dominantni

Informativne emisije su prisutne i brojčano relativno stabilne, ali njihov udeo u ukupnom vremenu ne ukazuje na informativnu dominaciju. To može sugerisati da se informativna funkcija ne koristi u punom kapacitetu, bez izraženog istraživačkog ili analitičkog nivoa.

Strukturna neusaglašenost između misije i prakse

Najveći raskorak između elaborata i stvarne prakse nalazi se upravo u područjima društvene odgovornosti: edukacija, kultura i deca. Iako su ti segmenti istaknuti kao ključni ciljevi u elaboratu, monitoring pokazuje da oni nisu dobili ni prostor, ni formate koji bi im omogućili stvaran uticaj. Emisije koje se bave ovim temama su kratke, marginalne, često pseudokaraktera i emitovane van *prime time* termina, što ukazuje na formalno ispunjavanje obaveza.

Zaključak

Iako TV B92 u svom elaboratu artikuliše visoke društvene ciljeve, uključujući posvećenost mladima, edukaciji, manjinama i unapređenju televizijskih standarda, rezultati monitoringa ukazuju na ograničenu i uglavnom simboličku realizaciju tih principa. Najveći deo programa zauzimaju zabavni i osnovni informativni sadržaji, dok su kulturni i obrazovni segmenti prisutni tek formalno ili uopšte nisu prisutni.

Iako je TV B92 u svom elaboratu predvidela da četvrtinu ukupnog programa (25%) posveti tzv. kvalitetnim sadržajima (dečijem, dokumentarnom, naučno-obrazovnom i kulturno-umetničkom), u stvarnosti je emitovala tek oko 7,6% sadržaja iz tih kategorija, pri čemu dokumentarni i naučno-obrazovni program nisu uopšte detektovani tokom monitoringa. Takođe, uprkos planiranom udelu od 18% informativnog sadržaja, monitoring je pokazao da je ta cifra u praksi svedena na samo 5%, što je znatno ispod tada važeće zakonske obaveze od minimalno 10%. Ovakvo ozbiljno odstupanje od programskih obaveza navedenih u elaboratu, koji je sastavni deo dozvole i pravno obavezujući dokument, dovodi u pitanje osnovanost nacionalne frekvencije koju B92 poseduje, naročito ako se ima u vidu da ne samo da ne ispunjava svoje obaveze, već i ne popunjava sadržajni prostor koji su druge televizije zapustile u domenu javnog interesa.

Diskurzivna analiza sadržaja: kritička analiza diskursa emisije „Fokus“

U okviru dugotrajnog procesa politizacije i degradacije medijskog prostora u Srbiji, emisija „Fokus“ TV B92 sve više se profilisala kao platforma za promovisanje ideološki ostrašćenih i jednostranih narativa u službi vlasti. Iako formalno zadržava formu informativno-debatne emisije, „Fokus“ je suštinski oblikovan u propagandni instrument kroz koji se afirmiše autoritarna politička logika, delegitimišu neistomišljenici i proizvodi atmosfera straha i moralne panike. U tom kontekstu, uloga voditelja prelazi granice profesionalne neutralnosti, dok izbor gostiju gotovo bez izuzetka odražava političku bliskost sa vladajućim režimom. Emisija funkcioniše kao diskurzivna platforma za označavanje „neprijatelja“, kako spoljašnjih, tako i unutrašnjih. Posebno zabrinjava institucionalna neaktivnost REM-a i izostanak bilo kakvog regulatornog odgovora na sistematsko narušavanje principa objektivnosti, pluralizma i profesionalne odgovornosti. Emisija „Fokus“, posmatrana iz ugla kritičke analize diskursa, pruža jasan uvid u mehanizme simboličke kontrole, legitimisanja represije i normalizacije autoritarnog upravljanja društvenim konfliktima. U nastavku sledi analiza konkretne epizode ove emisije, kao tipičnog primera takvog medijskog delovanja.

Datum emitovanja: 27. mart 2025. godine

Televizija: B92

Trajanje emisije: 52 minuta

Voditelj: Oliver Jakšić

Gost: Vojislav Šešelj

Kreiranje unutrašnjeg neprijatelja

Jedan od ključnih obrazaca u diskursu emisije jeste sistematska konstrukcija unutrašnjeg neprijatelja kao figure koja ugrožava stabilnost poretka iznutra, često predstavljena kao izdajnik, agent stranih sila ili subverzivni element. U analizi političkog diskursa, ova strategija funkcioniše kao mehanizam isključivanja i demonizacije, čime se protesti, akademske slobode i kritički glasovi premeštaju iz sfere legitimne političke debate u sferu bezbednosne pretnje. Ovakvo pozicioniranje ne ostavlja prostor za dijalog jer označava drugog kao opasnog, neprirodnog i nelegitimnog. Kreirajući figuru unutrašnjeg neprijatelja, diskurs mobilise publiku oko ose nacionalne ugroženosti i opravdava preduzimanje represivnih mera. Vrlo značajan narativ u emisiji jeste konstrukcija slike o koordinisanom stranom uticaju koji diriguje protestima i upravlja destabilizacijom države iznutra. Kroz reference na ambasade, strane fondacije i tajne službe, neistomišljanci se prikazuju kao produžena ruka stranih interesa.

„Napadaju ovi banditi koji demonstriraju, koji blokiraju, ovi mangupi i izdajnici koji time rukovode i strane obaveštajne službe koje takođe time rukovode. Mi još nismo razotkrili taj izdajnički centar u Beogradu koji rukovodi svim ovim aktivnostima, tzv. plenuma i zborova.“ – Vojislav Šešelj

„Vučić je neki dan rekao da će svi tužioci i policajci koji ne brane poredak morati da odu iz službe i napali ga odmah. Prvo neko policijsko udruženje, valjda ga vodi onaj kreten Dumanović, a onda kažu da je nekih 500 sudija i tužilaca potpisalo neko saopštenje u kome se suprotstavljaju namerama da budu naterani da brane poredak. Sami su se potpisali, sami su napravili spisak koga treba odmah oterati i iz pravosuđa i iz tužilaštva.“ – Vojislav Šešelj

„Možemo taj posao završiti pa neka se oni žale Bogu ocu. Da završimo taj posao, da odstranimo sve one koji neće da brane poredak.. nadam se da naše službe bezbednosti snimaju podatke ko je tačno išao na konsultacije u američku i britansku ambasadu, ko je išao po mišljenje i tako dalje.“ – Vojislav Šešelj

„Mislim na tužioce i sudije, oni su u nadležnosti sekretarijata za pravne poslove američke ambasade u Beogradu.“ – Vojislav Šešelj

Voditelje: Ko upravlja blokadama? „Još ih nismo otkrili. Znamo da su tajne službe, znamo da su međunarodne NVO i znamo da su naši domaći ljudi, nisu još razotkriveni bar javnosti, možda naše službe već znaju.“ – Vojislav Šešelj

Dehumanizacija studenata i demonizacija univerziteta

Diskurzivna strategija dehumanizacije koristi se kako bi se protivniku oduzela individualnost, racionalnost i politička legitimnost. Studenti se u emisiji nazivaju ovcama, magarcima, topovskim mesom, dok se intelektualci predstavljaju kao manipulatori. Ova strategija omogućava moralno distanciranje i legitimizaciju svake trenutne i potencijalne represije. U širem društvenom kontekstu, dehumanizacija služi za normalizaciju nasilja prema grupama koje se posmatraju kao pretnja sistemu. Uklanjanjem njihove ljudskosti, uklanja se i potreba za njihovim argumentima ili razumevanjem motiva. Takođe, univerzitet se u emisiji pozicionira kao subverzivna struktura i predstavlja se kao gotovo paradržavna organizacija, čime se ozbiljno narušava njegov legitimitet. Ova strategija

utemeljuje se na diskursu da akademska zajednica deluje protiv poretka, izmiče demokratskoj kontroli i postaje izvor destabilizacije. Kroz takav narativ, univerzitet se više ne percipira kao prostor znanja, već kao leglo pobune i strane manipulacije. Ova delegitimizacija ima ozbiljne posledice jer otvara prostor za autoritarnu kontrolu nad akademskim institucijama i poništava ulogu kritičkog mišljenja u demokratskom društvu.

„U Beogradu još ne znamo ko to čini, a znamo da je jedan od glavnih rektor Vladan Đokić, ajde počnimo od rektora Vladana Đokića, on večeras treba da bude uhapšen, pa da propeva, pa idemo dalje... Zato što je pripadnik jedne antidržavne terorističke organizacije... Šta još on treba da uradi da bi nam bio osnovano sumnjiv? Pre nekoliko dana, pre onog mitinga 15. marta je išao u Brisel. Šta je radio u Briselu, a ovamo je univerzitet blokiran?“ – Vojislav Šešelj

„Ovce. Beslovensa bića koja ni o čemu ne razmišljaju, koja ništa ne znaju i kojima drugi manipulišu upućujući ih na ciljeve protiv sopstvenog naroda i države. Je li prejaka reč ovce? – Vojislav Šešelj

„Planeri mitinga su nameravali da izazovu krvoprolije i da nastrada jedno stotinak studenata da pogine ili drugih građana pa da i to upotrebe protiv režima.“ – Vojislav Šešelj

“...Ona (dekanka Fakulteta političkih nauka, Maja Kovačević) treba odmah da bude smenjena sa dekanske funkcije dekretom ministra, a drugo treba da se pokrene istraga protiv nje zbog subverzivne delatnosti, da bude privedena i da joj se odredi pritvor od mesec dana. To mora odmah da se uradi, tako je po zakonu, ako će vlast i to tolerisati onda tome neće biti kraja, a ona je inače antisrpski orjentisana, poznata je po tome, đjubre jedno izdajničko, tu ne treba imati milosti.” – Vojislav Šešelj

„Eto kakva je budaletina rektor slavnog BU...mogu ga sa noge sa nogu prebacivati, mogu ga pimplati kao fudbalsku loptu, a pimplaju ga strane obaveštajne službe“ – Vojislav Šešelj

„Zato rektora treba uhapsiti i hapšenja u Beogradu poučno bi delovala na situaciju u Nišu, Kragujevcu, Novom Pazaru.“ – Vojislav Šešelj

Poziv na vanredno zakonodavstvo i represiju

U svom nastupu u emisiji „Fokus“, Vojislav Šešelj višestruko poziva na izvanredne mere od hitne promene zakona i hapšenja bez dokaza do vojne intervencije u obrazovne institucije. Ova strategija funkcioniše u okviru diskursa „vanrednog stanja“, kada se ugroženost poretka koristi kao opravdanje za ukidanje ustavnih garancija i demokratije. Ovakav narativ služi kao priprema javnosti na represivne poteze vlasti koje bi inače bile neprihvatljive. U ideološkom smislu, to je diskurs autoritarne konsolidacije pod maskom očuvanja stabilnosti.

„Pučisti su svašta u stanju da urade, oni su se spremali i 15. marta da izazovu krvoprolije.“ – Vojislav Šešelj

„Dovoljno je uhapsiti rektora Vladana Đokića, ne mislite da bi on bio čvrst pred policijom, propevao bi odmah. Ja da ga saslušavam, pevao bi kao bela lala što se kaže.“ – Vojislav Šešelj

„...mora se ta pravna praznina popuniti tako što će se odrediti u slučaju okupacije fakulteta, nemogućnosti, nesposobnosti ili odbijanja dekana da vrši svoju dužnosti, što će Vlada narediti da policija uđe na fakultet, izbací okupatore napolje, kolovođe pohapsi i procesuirá i omogući normalan rad fakulteta. To se mora hitno uraditi, ali mene niko ne sluša, šta ja tu mogu?“ – Vojislav Šešelj

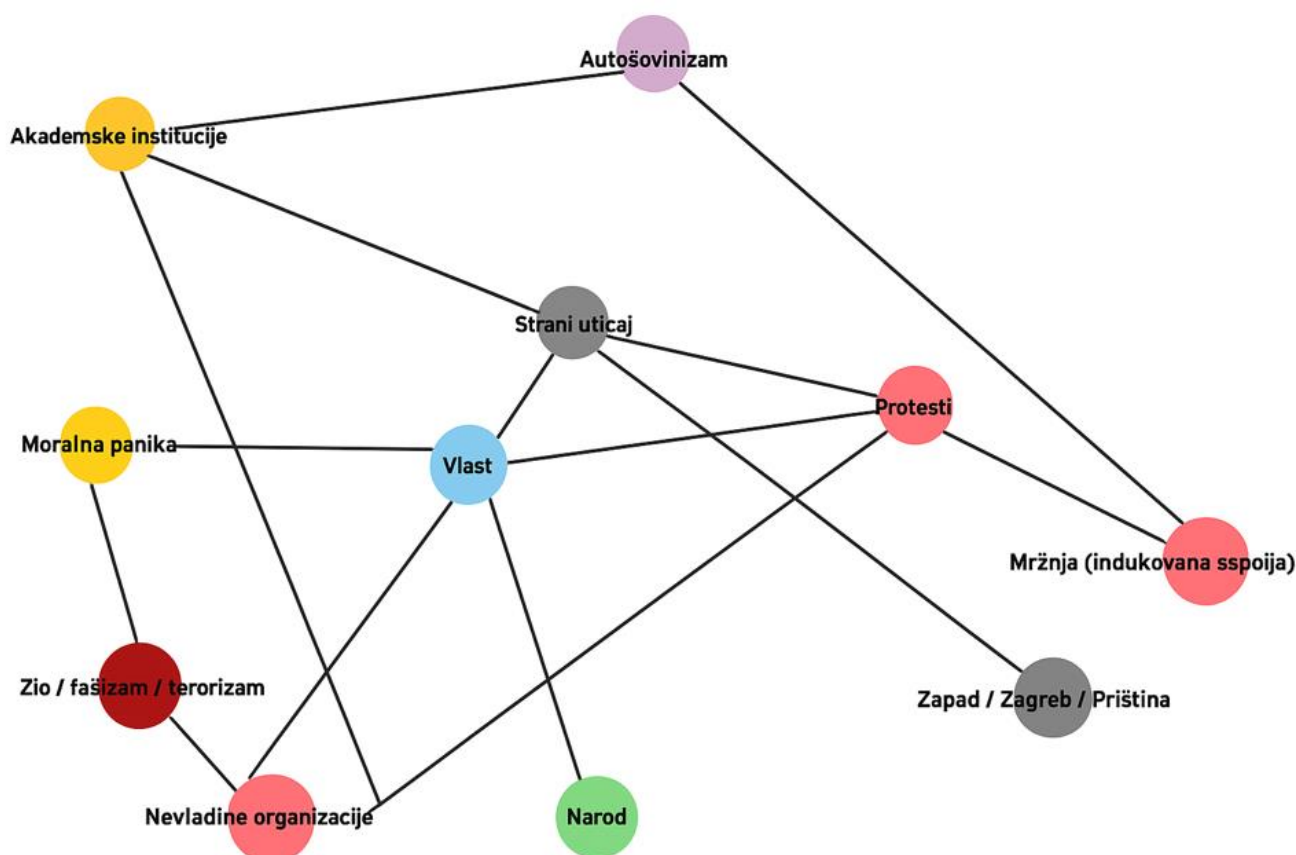
„Nema još potrebe za pravim vanrednim stanjem, a ne treba bežati, ako bude stani-pani, ne treba bežati ni od vanrednog stanja. Ustav je predvideo vanredno stanje u slučaju opasnosti po očuvanje poretka, a mi već imamo napade na poredak, i fizičke i verbalne, napada se poredak, napada se sistem.“ – Vojislav Šešelj

„Oni hoće da obore poredak, a poredak se brani policijom i vojskom i puškama i tenkovima i avijacijom i bojnim brodovima.“ – Vojislav Šešelj

Zaključak

Analiza emisije „Fokus“ televizije B92 nedvosmisleno ukazuje na njenu transformaciju iz informativno-debatnog formata u instrument političke propagande. Diskurs koji se u emisiji artikuliše ne samo da delegitimizuje društvene aktore koji izražavaju kritiku prema vlasti, već i aktivno konstruiše društvenu stvarnost u kojoj su studenti, univerzitet i nezavisne institucije predstavljeni kao pretnja poretku, a ne kao legitimni deo demokratskog života. Kroz sistematsko etiketiranje, dehumanizaciju i pozive na represiju, emisija proizvodi simbolički okvir koji omogućava i normalizuje institucionalno nasilje i kršenje osnovnih ljudskih prava. Posebno je zabrinjavajuća funkcija emisije u kontekstu javnog medijskog prostora jer deluje kao ideološki aparat koji destabilizuje temelje dijaloga i pluralizma, i u tom smislu preuzima funkciju podrške autoritarnoj vlasti. Emisija „Fokus“ analizirana u ovom kontekstu, predstavlja paradigmatški primer kako medijski diskurs može postati oružje političke moći i sluziti, ne za informisanje javnosti, već za njeno disciplinovanje, zastrašivanje i simboličku eliminaciju svakog oblika otpora.

Diskurzivna mapa emisije „Fokus“

Čvorišta i funkcije

- **Vlast / državni poredak** – Pozicionira se kao nosilac legitimnosti i garant ustavnosti. Vlast se u diskursu pojavljuje kao racionalna, pravna sila kojoj se otima kontrola, što otvara prostor za pozive na vanredno zakonodavstvo.
- **Protesti, studenti, plenumi** – Predstavljani su kao destruktivne, haotične i iracionalne formacije, bez političke artikulacije. Etiketirani su kao „pobunjeničtvo“, „magarci“ i „izrodi“, čime se vrši njihova dehumanizacija i delegitimizacija kao političkih aktera.
- **Akadske institucije i univerziteti** – Prikazani su kao korumpirani centri izdaje i destabilizacije, posebno kroz targetiranje dekana, rektora i profesora. Diskurs ih pozicionira kao produženu ruku stranih interesa i sprovodiće antisrpske politike.
- **Strani uticaj / ambasade / NVO** – Oslikani kao pravi koordinatori protesta. Ovaj narativ služi da se svaki unutrašnji bunt objasni kao rezultat spoljnog mešanja, čime se delegitimizuje domaća društvena dinamika.
- **Zakon i vojska / vanredno stanje** – Konstruisana je potreba za novim zakonima i primenom sile prema studentima, uz normalizaciju ideje o slanju vojske na univerzitet.

- **Moralna panika i izopačeni identiteti** – Protesti i njihovi akteri predstavljeni su kao pretnja opstanku naroda, kulture i države.

Na osnovu analize diskurzivne mape emisije „Fokus“, diskurs ovog formata strukturiran je tako da:

- konstruiše unutrašnjeg neprijatelja kroz delegitimizaciju protesta,
- naturalizuje upotrebu prinude i pozive na vanredno zakonodavstvo,
- demonizuje univerzitete i profesore predstavljajući ih kao agente destabilizacije,
- dehumanizuje politički aktivizam mladih i studenata,
- produkuje atmosferu moralne panike,
- poistovećuje građanski otpor sa spoljnim neprijateljima, čime se delegitimizuje svaki oblik unutrašnje političke autonomije.

ZAKLJUČAK

Uvidom u sadržaj elaborata i rezultate empirijskog monitoringa televizija Pink, Happy, Prva i B92, jasno se uočava duboki jaz između deklarativnih obaveza koje su emiteri preuzeli u procesu dobijanja dozvole za emitovanje na nacionalnom nivou i njihove stvarne programske prakse. Iako se sve četiri televizije u svojim elaboratima eksplicitno obavezuju na razvijanje kulturno-umetničkog, naučno-obrazovnog, dokumentarnog i dečijeg programa, sa značajnom pažnjom posvećenoj društveno marginalizovanim grupama i promociji javnog interesa, monitoring pokazuje da su ti sadržaji u najboljem slučaju simbolično prisutni, a u mnogim slučajevima potpuno izostali.

Dominacija rijaliti formata, *infotainment* emisija i komercijalno orijentisanih programskih celina ukazuje na to da se televizije prvenstveno vode tržišnim imperativima gledanosti, potpuno zanemarujući uređivačku odgovornost prema javnosti. Kulturni i obrazovni sadržaji, kada su prisutni, realizovani su kao pseudoformati. Kao takvi, ovi sadržaji su kratki, fragmentarni, bez jasno definisane strukture i kontinuiranog emitovanja, i gotovo isključivo izvan *prime time* termina. Još više zabrinjava to što su sadržaji za decu, manjine i osobe sa invaliditetom, iako tematski naglašeni u elaboratima, u većini slučajeva potpuno izostali u praksi.

Ovakva medijska praksa ukazuje ne samo na izostanak stvarne uređivačke posvećenosti društvenoj odgovornosti, već i na problematično ostvarivanje čak i formalno propisanih obaveza, s obzirom na to da nisu ispunjeni zadati procenti pojedinih programskih žanrova. I dok se u elaboratima često koristi jezik posvećenosti pluralizmu, obrazovanju i kulturi, u praksi dominira hiperkomercijalizacija, a javni interes biva potisnut pred logikom separatih političkih interesa vladajuće političko-medijske elite. Posebno je problematično što su kulturni sadržaji često svedeni na rubne segmente kolažnih emisija, umesto da čine stabilne programske stubove, čime se dodatno slabi njihova vidljivost i uticaj.

U tom svetlu, neophodno je preispitati ne samo efikasnost postojećeg regulatornog okvira, već i ulogu REM-a kao tela koje bi trebalo da garantuje sprovođenje obaveza preuzetih kroz elaborate. Sama odluka Saveta REM-a o dodeli nacionalnih dozvola za emitovanje je veoma neprofesionalno napisana, sa grubim materijalnim greškama i bez jasnih kriterijuma selekcije emitera koji su dobili pravo na nacionalno emitovanje. Ukoliko se ova regulatorna institucija ne profesionalizuje, depolitizuje, osnaži i ne postane proaktivna, postoji realna opasnost da će nacionalno emitovanje ostati privilegija medijskih aktera koji u potpunosti zanemaruju svoju društvenu ulogu. Bez strateške podrške edukativnim, kulturnim i informativnim sadržajima od javnog značaja, televizijski etar Srbije nastavlja da klizi ka prostoru simboličkog pluralizma gde raznovrsnost postoji samo na papiru, dok je stvarni sadržaj u službi političke elite, zabave, kontrole i komercijalizacije.

Analiza usklađenosti između programskih elaborata i stvarne emitovane šeme kod četiri komercijalne televizije sa nacionalnim pokrivanjem pokazuje sistemsku i višestruku disproporciju između preuzetih obaveza i realizovane programske prakse. S obzirom na to da su elaborati sastavni deo dozvola koje je Regulatorno telo za elektronske medije dodelilo ovim emiterima, svaki ozbiljniji i dokumentovan raskorak predstavlja ne samo pitanje uređivačke autonomije, već i pravno-regulatorni osnov za

pokretanje postupka preispitivanja važećih dozvola. U svim analiziranim slučajevima uočeno je značajno kršenje obaveza definisanih elaboratima, i to čak i u pogledu kvantitativnih ciljeva koji se odnose na žanrovsku zastupljenost tada obaveznih programskih kategorija: dokumentarni, dečiji, naučno-obrazovni i kulturno-umetnički sadržaji. Nijedna od televizija nije ispunila planirane udele za ove žanrove, a u nekim slučajevima (npr. Pink, B92) oni su gotovo potpuno izostali iz emitovanog programa. Takođe, zakonski minimum od 10% informativnog sadržaja nije ispunjen u slučajevima Prva, Happy i B92, iako je taj zahtev bio jasno definisan važećim Pravilnikom u trenutku dodele dozvola.

Pored kvantitativnih odstupanja, monitoring otkriva i kvalitativne deficite. Sadržaji koji nominalno pripadaju „kvalitetnim“ žanrovima često su realizovani kao pseudoprogrami, kolažni segmenti ili prilogi u zabavnim formatima, bez autentične, tematski profilisane i programski stabilne strukture. Kulturni i edukativni sadržaji, ako se i pojavljuju, emituju se van *prime time* termina, bez ikakvog potencijala da ispune deklarisanu funkciju javnog interesa. Kada se tome doda i izostanak pluralizma, pristrasno političko izveštavanje, kao i dominacija rijalitija nad obrazovno-informativnim sadržajem, postaje jasno da su se stekli svi uslovi za formalno preispitivanje opravdanosti i zakonitosti daljeg posjedovanja nacionalnih dozvola od strane ovih emitera. Zanemarivanje obaveza iz elaborata, kao i nedostatak društvene odgovornosti, profesionalnog standarda i javnog interesa u programskom delovanju, ukazuju na sistemsku zloupotrebu poverene dozvole za emitovanje na nacionalnom nivou. U tom svetlu, preporučuje se da se rezultati ove analize koriste kao osnov za iniciranje institucionalne inicijative za ukidanje ili reviziju postojećih dozvola, u skladu sa zakonom i nadležnostima REM-a, a u cilju zaštite javnog interesa i vraćanja profesionalnih standarda u elektronske medije sa nacionalnom pokrivenošću.